№ 77 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 9 ԱՊՐԻԼԻ | 1913 | ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 9 ԱՊՐԻԼԻ № 77

ՔԱՌԱՍՈՒՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Сергіевская ул. № 5.
Tiflis, Rédaction „Mschak“
Խմբագրատան տելեֆօն № 2—53.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից)
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզւով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են երեսնեակ տողատեղին 10—20 կոպ.
Տպարանի տելեֆօն № 67.

ՊԱՊԻՐՈՍՆԵՐ ԳԱԼԼԷԱ „ԿՕՄԷՏԱ“ ԸՆԿ.
— ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ: —
25 հատը—15 կոպ., 10 հատը—6 կոպ. (և. ու.) 986. 0—30

ՄՇԱԿ

Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція „МШАКЪ“.
TIFLIS, Rédaction du journal „MSCHAK“.

ԱՊՐԻԼԻ 1-ԻՑ ՄԻՆՉԵՒ ՏԱՐՎԱՅ ՎԵՐՋԸ 8 ՌՈՒԲ.
Բաժանորդագրվել կարելի է իւրաքանչիւր ամսի 1-ից սկսած:
Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաև հին հասցէն և 40 կ. նամականիշ: ՀԻՆ ՀԱՍՑԷՆ և 40 կ. չուղարկողների խնդիրները՝ հասցէն փոխելու վերաբերմամբ՝ ԿԸ ԹՈՂՆՎԵՆ ԱՆՀԵՏԵՒԱՆՔ.

Յայտարարութիւնների համար պէտք վճարել I երեսի վրա երեսնեակ տողատեղին (պետիտ)—20 կ., IV երեսի վրա—10 կոպ.:

Կովկասից դուրս գտնվող անձերի և հիմնարկութիւնների յայտարարութիւնները բացառապէս ընդունվում են՝ Մոսկվայում—Центральная Контора Объявленій Торг. Дома Л. и Э. Метцль и К°, և նրա բաժանմունքներում—Պետերբուրգում՝ Морская, 11, Վարշավայում՝ Маршальковская, 130, Վիլնոյում՝ Большая, 38, Պարիզում՝ 8 Площадь Биржи.

1913 Թւի տարեկան բաժանորդները, որոնք առ 1-ն յունվարի 1914 թ. լրիւ վճարած կունենան բաժանորդավճար 10 րուբլին, ձրիաբար կը ստանան հետեւեալ 2 գրքերը. 1) «Մշակ» եւ հայ կինը» և 2) «Մշակի» քառասնամեակ»:

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Գ. Յ. ԳԱՐԱԿԻՒԼԵԱՆ
(Նախկին օգնական համալսարանի)
Վերադառնալով արտասահմանից վերսկսել է հիւանդների ընդունելութիւնը
Ամեն օր՝ առաւօտեան ժ. 9—1½-ը և երեկ. ժ. 4—7-ը:
Վելեամինովսկայա փողոց № 4, բն. 3.
տռ. (օ. մ.) 129. 50—20

ԲԺԻՇԿ
ՇՈՒՇԱՆԻԿ ՆԱԲԱԹԵԱՆ
Ընդունում է հիւանդներ կանանց և մանկաբարձութեան վերաբերեալ ամէն օր, բացի կիրակի օրերից, երեկ. ժամը 5—6-ը:
Հասցէն՝ Բոլնիչնավսկայա № 1.
տռ. (կ. և. հ.) 4. 100—38

ՑԻՆԿՕԳՐԱՖԻԱ Ս. ՍՈՂՈՄՈՆԵԱՆ եւ Ա. ՍԻՒՋԵԱՆ
Պատրաստում է կլիշէներ արտասահմանի նորագոյն միջոցներով-ցինկի, պղնձի, գալվանօ եւ էմալի. առանձին ուշադրութիւն է դարձնում էմալի կլիշէների վրայ, որոնք ուշ են փչանում եւ պահպանում են բնագրի բոլոր նրբութիւնները.
Հասցէն՝ Тифлисъ. Пушкинскій пассажъ, Т-во С. СОГОМОНЯНЪ и А. СЮТЧЬЯНЪ.
(և.) 272. 2—2

ԱՊՐԻԼԻ 7-ԻՑ ԲԱՑՎԱԾ Է ԴԵՂԱՅԻՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ ԱՌԵՒՏՐՈՎ ՊԱՐԱՊՈՂ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԽԱՆՈՒԹԸ
„ՍՈԼՕՏԱՍ“
Քիրմայով, Սօլօլակսկայա փողոցի վրա Թիֆլիսի Փոխադ. Վարկի Ընկ. նոր շինութեան մէջ:
ՔՍԱՆՀԻՆԳԱՄԵԱՅ իմ գործունէութիւնը Դեղատնային Ապրանքների Առևտրի Կովկասեան Ընկ. Երևանեան հրապար. վրա գտնվող խանութի տնօրէնի պաշտօնում, գործին հմուտ լինելը, նոյնպէս և ներկայ նորաբաց խանութում յայտնի ֆիրմաների բարձր յատկութեան թարմ ապրանքներ ունենալը իրաւունք են տալիս ինձ յուսալու, որ Թիֆլիսի հասարակութիւնը ուշադրութեան կառնի խանութը ու միևնոյն ժամանակ կատարելապէս կը համոզվի ապրանքները բարեխղճօրէն վաճառելու մէջ:
տռ. 274. 10—1 ԱՐՏԵՄ Բ. ՕՎՉԵԱՆՑ

ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ ՋՈՒԼՖԱՅՈՒՄ
Հ. Յ. ԵՍԱՅԵԱՆՑԸ ՆԵՐԿԱՅ ԱՊՐԻԼԻ ՍԿԶԲԻՑ ԲԱՑԵԼ Է ՊԱՀԵՍՏ ԲԱՑԱՌԱՊԷՍ
Ա/Տ. Ն. Ի. Բօզարջեանց եւ Որդիք
ծխախոտային ֆաբրիկայի արդիւնաբերութեան համար՝ գլխաւորաբար յարմարութիւն տալու իր բազմաթիւ կլիէնտներին, առանձնապէս մանրավաճառներին, խուսափել այդ ֆաբրիկայի անունով կեղծված ապրանքները գնելուց: Գնորդներին խնդրվում է դիմել Եսայեանցի լիազօր-ներկայացուցիչ ԶՀԱՆԳԻՐ ՑԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆԻՆ—ՋՈՒԼՖԱՅՈՒՄ:
(18, 20) տռ. 269. 4—2

ՇՈՒՇԻ—ԵՒԼԱԽ ՊՈՍՏԱՅԻՆ ՏՐԱԿՏԸ
նորից անցաւ Լ. ՎԱՐԱԶԵԱՆԻ կարգադրութեան տակը: Ձեռք են առնված խիստ միջոցներ՝ կատարել երթևեկութիւնը առանց ուշացնելու կայարաններում: Ծառայողների կազմը նորոգված է քաղաքավարի և կարգապահ մարդկանցով: Պատրաստված են կայարաններում հանգստանալու և ճաշելու համար մաքուր և յարմար սենեակներ, իսկ Եւլախ, Աղդամ, Խօջալըու կայարաններում գիշերել ցանկացողների համար պատրաստված են ձրի և կահաւորված տաք սենեակներ:
Փակ կառքերի, ամեն տեսակ բաց կօլեասկաների և դիլիժանների համար, նաև առանձին տեղերի համար դիլիժաններում, պատուէրները ընդունվում են նամակներով և հեռագիրներով օր առաջ և պատրաստ արվում են կառքերը գնացքները վօկզալ հասած րոպէին: Առանձին տեղի գինը մի մարդու համար դիլիժանսում, առ այժմ, Շուշում 3 ր., Եւլախում 4 ր.: Հասցէն՝ Евлахъ, Контора почтовой станціи.
(օ. մ.) տռ. 179. 15—15

ԲԵՐԼԻՆԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Գ. Գ. ՄԵՀՐԱԲԵԱՆՑ
Ներքին հիւանդութիւններ՝ առանձնապէս կրծքի, ԹՈՔԱՏՑԻ և սրտի: Բժշկութիւն նաև ՏՈՒԲԵՐԿՈՒԼԻՆՆԵՐՈՎ, ՌԱԴԻՈ պրէպարատներով և վիբրաւիժական միջոցով՝ ՊՆԵՎՄՕՏՕՌԱԿՍՈՎ:
Ընդունելութիւնը ամեն օր, առաւօտեան ժամը 9—1-ը և երեկոյեան ժամը 5—8-ը:
Չքաւորներին առ. ժամը 9—10-ը ձրիաբար:
Սօլօլակ, Բէհբութեան փող. № 23 (անկիւն Դանովսկայա): Հեռախօս 7—92.
(ա.օ.) տռ. 92. 100—47

ԲԺԻՇԿ
Յ. Մելիք-Նուբարեան
ներքին և երեխաների հիւանդութիւնները, առանձնապէս Թոքերի:
Թոքախտի բժշկութիւնը տուբերկուլիններով և պնեվմատօրակսով:
Ընդունելութիւնը ՆՈՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՈՒՄ
Ամեն օր (առաւօտեան 12—1 ժ. / երեկոյեան 5—7 ժ.
Սօլօլակ, Բոլնիչնավսկայա 10 (Լերմոնտովսկ. դեղատան դիմացը):
(և. հ. կ.) տռ. 746. 100—77

ՌԱՖՖԻԻ ՄԱՀՎԱՆ 25-ԱՄԵԱԿԸ

Րաֆֆին, ինչպէս յայտնի է, վախճանվեց 1888 թ. ապրիլի 25-ին:

Ուրեմն այս ապրիլի 25-ին լրանում է նրա մահվան 25-ամեակը:

Ի նկատի ունենալով որ Րաֆֆին եղել է «Մշակի» գլխաւոր աշխատակիցներից մինը նրա հիմնարկութեան օրից մինչև 1884 թ., երբ «Մշակը» ժամանակաւորապէս դադարեց, որ նրա գրական-հրապարակախօսական և վիպական գործունէութեան լաւագոյն մասը անցել է «Մշակի» մէջ, «Մշակի» խմբագրութիւնը որոշել է կազմակերպել այս ապրիլի 25-ին իր խմբագրատանը մի ընտանեկան երեկոյթ ի յիշատակ ազգային այդ նշանաւոր գրողի և իր գլխաւոր աշխատակցի:

Մեզ յայտնի է, որ Գրական-Գեղարուեստական Սալօնը նշանակել է ապրիլի 26-ին երեկոյթ Րաֆֆիի յիշատակին:

Յոյս ունենք, որ ուրիշ գրական հաստատութիւններ ևս, ինչպէս օրինակ՝ Հայ Գրողների Ընկերութիւնը, Ազգագրական Ընկերութիւնը, Կովկ. Հայոց Հրատ. Ընկերութիւնը, նոյնպէս կը մշակեն միջոցներ յաւերժացնելու մեծ վիպասանի և գրողի յիշատակը:

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

6 և 7 ապրիլի

Պետերբուրգ.—Ապրիլի 6-ին Պետական Դումայի նախագահը մեկնեց Ցարսկոյէ-Սէլօ և բաղդ ունեցաւ ներկայացնել Թագաւոր Կայսրին զեկուցում Դումայի հերթական աշխատանքների ընթացքի մասին: Ամենաողորմած ունկնդրութիւնը տևեց 40 րոպէ և կրում էր ամենաողորմած բնաւորութիւն:

—

Բերլին.— Սօցիալիստ Լիբկնէխտի յայտարարութեան պատճառով զինուորական մինիստրը քննութիւն նշանակեց, որի հետեւանքով մի քանի անձն կալանաւորվեցին:

Լիբկնէխտի յայտարարութիւնը սենսացիա առաջացրեց: Բէյխստագում շարունակվում է Կրուպպի գործողութիւնների քննութիւնը: Լիբկնէխտը նոր մեղադրանքներ բացեց: Զինուորական մինիստրը բողոքեց այն կասկածանքների դէմ, թէ իբր նա ցանկանում էր թաքցնել եղածը, և խնդրեց սպասել մինչև դատական քննութեան աւարտվելը և ապա վերջնական վճիռ կայացնել:

—

Բրիւսէլ.—Լոյս տեսան բոլոր լիբէրալ և կաթոլիկական երեկոյեան լրագիրները: Սօցիալիստական կուսակցութեան օրգանը լոյս չը տեսաւ:

—

Պետերբուրգ.—Արտասահման մեկնեց ֆրանսիական դեսպան Դելկասէն:

—

Բուդապեշտ.— Ունգարական անկախ լրագիրները բողոքում են զօրքի թիւը աւելացնելու դէմ, մատնանշելով որ նոր զոհաբերութիւնները Ունգարիայի ույժից վեր են, որի տնտեսական դրութիւնը տուժում է զօրքերի կազմը ուժեղացնելու պահանջից, որ բղխում է Բերլինից: Մատնանշվում է, որ գերմանիզմը կարող է յոյս դնել Ունգարիայի օգնութեան վրա ընդդէմ սլաւոնիզմի միայն այն դէպքում, եթէ պահպանվեն Ունգարիայի իրաւունքները:

—

Բուխարէստ.—Պատգամաւորների պալատում Մայորէսկու բօլգար-ռումինական վէճի առիթով ասաց, որ Ռումինիայի շահերը չը տուժեցին, Ռումինիայի հեղինակութիւնը աճել է վերջին ժամանակ:

Պարլամենտին առաջարկութիւն արվեց բաց թողնել 405 միլիօնի ներքին փոխառութիւն երկաթուղիներ կառուցանելու համար:

—

Բուխարէստ.—Պարզվեց, որ պարլամենտում կրակող անյայտ մակէդօնացին արձակեց ռմբէ գնդակ: Նրա գցած թղթի մէջ մատնանշված է կուցօվալախների ցաւալի վիճակի վրա:

—

Մուկդէն.—Քանի հասարակական ուշադրութիւնը կենտրոնանում է ներքին հարցերի վրա, այնքան Ռուսաստանի դէմ ռուս-մոնղոլական համաձայնութեան առիթով սկսված յուզմունքը թուլանում է: Հասարակական կարծիքը և մամուլը համարեա չեն հետաքրքրվում այժմ ռուս-մոնղոլական հարցով:

ՆԱՆՍԻԻ ՄԻՋԱԴԷՊԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

6 և 7 ապրիլի

Բերլին.—Խօսելով Նանսիում տեղի ունեցած միջադէպի մասին, «Նորդ-Դոյչէ-Ալգ. Ցայտունգը» գոհունակութիւն է յայտնում, որ ֆրանսիական կառավարութիւնը պատժեց յանցաւորներին: Միջադէպը քաղաքական տեսակէտից հարթված է բաւարար կերպով, սակայն վնասվածները կարող են դեռ իրանց պահանջները անել:

—

Պարիզ.—Արտաքին գործերի մինիստրը յայտնեց գերմանական դեսպանին, որ Նանսիի միջադէպի մէջ յայտնագործված յանցաւորներից երկու ոստիկան պաշտօնանկ արվեցին, թաղական վերահսկիչները փոխարինվում են նորերով. ոստիկանութիւնը վերակազմվում է. ոստիկանապետը միջադէպի մասին անմիջապէս ներքին գործերի մինիստրին չը զեկուցանելուն համար ենթարկվում է տուգանքի:

—

Պարիզ.—Հաւաստի ասելով, գերմանական դեսպանը այսօր արտաքին գործերի մինիստրին տեղեկացրեց, թէ Գերմանիան, Ֆրանսիայի նման, համարում է Նանսիում տեղի ունեցած միջադէպը քաղաքական տեսակէտից սպառված:

ԲԱԼԿԱՆԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

6 և 7 ապրիլի

Սօֆիա.—Մեծ պետութիւնների ներկայացուցիչները այսօր կառավարութեանը յայտնեցին, որ Լօնդօնի դեսպանաժողովը որոշեց Ալբանիայի հիւսիսային և հիւսիս-արևելեան սահմանները:

Պատասխանելով ազգային ժողովում հաշտութեան պայմանների և մակէդօնաբնակ բօլգար ազգաբնակութեան վերաբերմամբ սերբ իշխանութիւնների վերաբերմունքի մասին ուղղված հարցերին, Գեշօֆն ասաց. «Մենք ընդունում ենք մեծ պետութիւնների առաջարկած պայմանները ծանօթութիւններով, որոնք յայտնում են, թէ նրանք չեն ձգձգի հաշտութիւն կնքելը: Ճիշդ է, որ ստացվել են գանգատներ բօլգար բնակիչներից, ինչպէս և բօլգար թերթերի խմբագրութիւններից, որոնց մուտքը սերբերից նուաճված շրջաններում արգելված է: Համոզված, որ դաշնակից կառավարութիւնը այդ փաստերը ի նկատի կունենայ և քննութիւն կը կատարէ, մենք հաղորդեցինք մեր ունեցած տեղեկութիւնները և ստացանք խոստում, թէ կը կատարվի յիրաւի քննութիւն»:

Էգրի-Պալանկա շրջանից եկան 110 փախստական, որոնց մէջ կան շատ քահանաներ և ուսուցիչներ:

—

Վիեննա.—«Րէյխս-Պօստը» տեղեկացնում է, որ ստացված հաղորդագրութիւնների համաձայն՝ Չերնօգօրիայում սով է տիրում: Ծովափի նուաճումը, նաև ցամաքային սահմանը աւստրիական զօրքերով փակելը արգելք են լինում մթերքներ ներմուծել: Լուրերի համաձայն, տրամադրութիւնը Չերնօգօրիայում ամենուրեք ճնշված է:

—

Բելգրադ.—«Պրէս Բիւրօն» հաղորդում է. «Ամենակտրուկ կերպով հանդէս ենք գալիս բօլգարական այն ինսինուացիաների դէմ, թէ իբր մեր իշխանութիւնները նեղում են բօլգարներին Էգրի-Պալանկա և Կումանօվօ շրջաններում, և ամենախիստ կերպով առարկում ենք «Միրի» այն տեղեկութեան դէմ, թէ իբր մեծ պետութիւնների նօտային պատասխանելը ուշացաւ Պաշիչի բացակայութեան պատճառով»:

Սկուպչինան ընդունեց 90 միլիօնի արտակարգ գումարյատկացումը, որը և հաստատվեց Թագաւորից:

«Պօլիտիկա» լրագիրը յայտնում է, որ դաշնակիցները դժգոհ են մեծ պետութիւնների որոշած ալբանական սահմաններից: Լրագիրը աւելացնում է, որ սերբ զօրքերը յետ կը կանչվեն այն տեղերից, որո՛նք Սերբիայի նախագծով անցնելու են Ալբանիային:

Պաշտօնական տեղեկութիւնների հիման վրա՝ այս օրերս սերբ զօրքերը յետ կը կանչվեն Սկիւտարի մօտից:

Լրագիրների ասելով, աւստրիական դեսպանը Պաշիչի ուշադրութիւնը հրաւիրեց այն հանգամանքի վրա, որ աւստրիական ապրանքների դէմ նախագծված բօյկօտը կարող է շատ խիստ խանգարել աւստրօ-սերբիական առևտրական պայմանագրի մասին կատարվող բանակցութիւնների աջող ընթացքը:

—

Սօֆիա.—«Միրը» յայտնում է, որ սերբ-բօլգարական համաձայնութիւնները պատերազմի ժամանակ փոփոխութեան չենթարկվեցին:

«Միրը» պահանջում է հրատարակել Սերբիայի հետ 1912 թ. փետրվարից մինչև սեպտեմբերը կապված բոլոր համաձայնութիւնները: Ասում են, որ կառավարութիւնը չէ առարկում դրա դէմ: Առաջադիմականների «Բօլգարիա» օրգանը ևս նոյն առաջարկութեան կողմնակից է:

Եկան Թագաւորը, Թագուհին և գահաժառանգը։

—

Բէլգրադ.—«Սամօուպրավան» ռուսմին-բօլգարական վէճի աջող լուծման առիթով գրում է. «Աւստրիական մամուլը այդ աջողութիւնը կը վերագրէ եռապետեան դաշնակցութեան նոր յաղթութեան, մինչդեռ ապացուցանում են, որ վէճի լուծման ծառայութիւնը պատկանում է բացառապէս Ռուսաստանին, որ նորից ապացուցեց, թէ ձգտում է եւրօպական խաղաղութեան պահպանութեան։ Չը նայած Ռուսաստանի այդ ուղղութեամբ ձեռնարկած քայլերին, այնուամենայնիւ քաղաքական հօրիզօնի վրա կուտակված մնում են դեռ շատ խիտ ամպեր, որոնք բնաւ լաւատես յոյսեր չեն ներշնչում»։

—

Կ. Պօլիս.—Թիւրքաց զօրքերի գեներալիսիմուս Իզզէթ-փաշան կառավարիչ անձերի հետ մեկնեց Գալիպօլի՝ զօրքերը արձակելու պայմանները որոշելու համար։ Ձեռք են առնվում անհրաժեշտ միջոցներ, որպէսզի Չաթալջայի դիրքերում գտնվող զօրքերը, որոնք ուղարկվելու են ուղղակի Անատօլիա, անցկարող լինեն Կ. Պօլիս գալ։ Ցամենայն դէպս կառավարութեանը հաւատարիմ մի քանի գնդեր կը դրվեն մայրաքաղաքի մօտ՝ փախչող զինուորներին կանգնեցնելու համար։

Աւստրիական դեսպանը քայլեր արաւ մեծ վէզիրի առաջ՝ Ջավիդ-փաշայի Վալօն մտնելու առիթով։

Երիտասարդ Թիւրքերի կօմիտէտը աշխատում է առաջ բերել ալբան-մահմեդականների մէջ շարժում, ուղղված Իսմայիլ-Քէմալի և նրա կողմնակիցների դէմ, որպէս-զի բողոք լսվի օտարազգի պրինցի ալբանական գահը տալու դէմ և նշանակվի Թիւրք պրինց թեկնածու։

—

Վիէննա.—Լրագիրները արշաւանք են սկսում, որպէսզի համոզեն Սերբիային և Չեռնօգօրիային, թէ նրանց աննշան աջողութիւնները բացատրվում են նրանով, որ նրանք գործեցին ոչ միապետութեան հետ։ «Րէյխս-Պօստը» փորձում է պատմականօրէն ապացուցել այդ հայեացքի արդարացի լինելը և եզրակացութեան մէջ ասում է. «Պատերազմի փորձը լաւ դաս կը լինի Սերբիայի և Չեռնօգօրիայի համար։ Աւստրիան այսուհետև ուշի-ուշով կը հետևէ Բալկանների արևմուտքում տեղի ունեցող դէպքերին, որովհետև խնդիրը վերաբերում է կենսական շահերին»։

—

Սալօնիկ.—Երկրորդ զօրաբանակի գալով յոյն զօրքերի թիւը Սալօնիկի շրջանում անցնում է 80,000 մարդուց։

—

Լօնդօն.—Լուրերի համաձայն Պարիզի ֆինանսական վեհաժողովի նիստերը յետաձգված են մինչև մայիսի բակիզբը, երբ և տեղի կունենան Լօնդօնի դեսպանաժողովի խորհրդակցութիւնները։

Դիւանագիտական շրջաններում այն կարծիքի են, թէ մեծ պետութիւնները ստանալով նպաստաւոր պատասխան դաշնակիցներից՝ կորոշեն հաշտութեան պայմանները և կուղարկեն այդ պայմանները կռւող կողմերին։ Լօնդօնի սերբ և բօլգար շրջաններում համամիտ չեն այն երկիւղներին, թէ Սերբիայի և Բօլգարիայի միջև կարող են ստեղծվել լուրջ տարաձայնութիւններ։ Սերբիայի և Չեռնօգօրիայի միջև ծագած վէճերը կը լուծեն բօլգարական և յունաց թագաւորները միասին։

—

Կահիրէ.—Եգիպտական Կարմիր Մահիկը հրամայեց Կ. Պօլսի սանիտարական խմբին անմիջապէս մեկնել Ադրիանուպօլիս՝ մահմեդականներին օգնելու և կարիքաւորներին 2000 ֆունտ բաժանելու համար։

—

Պօրտ-Սաիդ.—Եկան յունական մի յածանաւ և 4 ականաւ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

ԼՈՒՐԵՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ՄԱՍԻՆ

—

Թիֆլիսից մայրաքաղաքի լրագիրներին հեռագրում են, որ Թիւրքահայաստանում Թիւրք ազգաբնակութիւնը զինվում է։ Հայերից խլում են զէնքերը և նրանց ենթարկում են խիստ պատիժների։ Ռուս իշխանութիւնը ժամանակաւոր վկայականներ է տալիս գաղթած հայերին Ռուսաստանում ապրելու համար։

—

Այս օրերս Բ. Դուռը մի մասնաժողով ուղարկեց Անատօլիա՝ հայերի և քիւրդերի միջև հողային վէճերը քննելու և հաշտարար դատաւորների օրէնքը գործադրելու համար։ Հայաստանում նախագծված է մտցնել ժանդարմերիա եւրօպական ձևով, ինչպէս երբեմն գոյութիւն ունէր Մակեդօնիայում, ֆրանսիացի գեներալ Բաումանի իշխանութեան ներքոյ։

—

Բոլոր գերմանական լրագիրներում, առանձնապէս Բեռլինի, շարունակվում են յարձակումները Ռուսաստանի վրա։ Ռուսաստանի նպատակն է, ասում են այդ լրագիրները, իբր այդ ջարդերի միջոցով գրաւել հայկական նահանգները։ Գերման լրագիրները խորհուրդ են տալիս Բ. Դրանը շուտով լուծել հայկական հարցը և դրանով խափանել ասիական վիլայէթների անկումը։

—

Լօնդօնից հեռագրում են «Р. Сл.»-ին. «Պրուսական պրինց Հէնրիխի այցի առիթով քաղաքական շրջաններում նորից խօսեցին, թէ ցանկալի է համակերպել անգլիական և գերմանական քաղաքականութեանը Փոքր-Ասիայում այն դէպքում, եթէ սուլթանի գերիշխանութիւնը երերվի նաև Թիւրքիայի ասիական երկիրներում։ Ցիրաւի, վերջին տեղեկութիւնները յայտնում են, որ Արաբիայում, Սիրիայում և հայկական վիլայէթներում տեղի է ունենում ուժեղ շարժում յօգուտ տեղական աւտօնօմիայի։ Ինչպէս Անգլիան, այնպէս և Գերմանիան բաժին ստանալու են հետամուտ։ Գերմանիան՝ Անատօլիայում, Անգլիան՝ Կարմիր ծովում և Պարսից-Ծոցում։ Երկու կողմերին էլ աւելի շահաւէտ է պայմանաւորվել, քան վիճել»։

ՀԱՅԵՐԸ, ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԸ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱՆ

—

Կ. Պօլիս, 26 մարտի

Այսօրերս ես մի երկար խօսակցութիւն ունեցայ հայկական քաղաքական գործիչներին ամենագլխաւորներից մէկի հետ։ Կաշխատեմ հաղորդել իմ խօսակցի հետաքրքրական հայեացքները՝ ըստ կարելոյն իր սեփական խօսքերով։

«Սահմանադրութեան հռչակման օրից և մինչև ամենավերջին ժամանակը՝ «Դաշնակցութիւն» կուսակցութիւնը միշտ աշխատել է լիակատար համաձայնութեամբ ընթանալ «Միութիւն և Առաջադիմութիւն» կօմիտէտի հետ և, չը նայելով հայերի կրկնակի ջարդերին, կազմակերպված՝ հէնց իրանց՝ ունիօնիստների ձեռքով Ադանայում, անկեղծօրէն պաշտպանել է նրան այն սև յոյսով, թէ ունիօնիստները վերջ ի վերջոյ չեն զլանայ բարելաւել բազմաչարչար հայ ժողովրդի վիճակը։

«Բոլոր այդ ժամանակ քիւրդերը առաջվայ պէս շարունակում էին անպատիժ կողոպտել, բռնաբարել, ջարդել հայերին, որոնք ապրում են Փոքր-Ասիայի արևելեան վիլայէթներում, ուր, շնորհիւ իրերի այդպիսի ցաւալի դրութեան, իմ հայրենակիցների հողային կալքերը սկսեցին նուազվել սպառնալից արագութեամբ։

«Չորս երկար տարիների ընթացքում մենք սպասեցինք լաւագոյն ժամանակների գալստեանը։ Բայց Թիւրքական սահմանադրական կառավարութիւնը ոչ մի բան չարեց մեզ՝ հայերիս համար։

«Կաշխատեմ իմ խօսքերը հաստատել փաստերով՝ ամենաթարմերն անցեալից։

«Երբ Քեամիլ-փաշան ստանձնեց իշխանութիւնը, նա խոստացաւ հայերին ամեն տեսակ բարիքներ մի ամբողջ կոյտ։ Նա կազմակերպեց մի յատուկ յանձնաժողով՝ հայ-քիւրդական հարցի մասին, որին մասնակցելու փորձեց հրաւիրել նաև հայ ժողովրդի մի քանի ներկայացուցիչներին։ Բայց մեծ սխալ կը լինէր ենթադրել, թէ խորամանկ Քեամիլը լրջօրէն մտածում է բարւոքել մեր դրութիւնը։

«Ստեղծելով յիշեալ յանձնաժողովը՝ Քեամիլ-փաշան ձգտում էր միայն խափանել պլանները հայ ինտելիգենցիայի, որ արդէն սկսում էր յուսահատվել, պատրաստվում էր ուղարկել Եւրօպա մի յատուկ պատգամաւորութիւն՝ գլխաւորութեամբ նախկին պատրիարք Օրմանեանի։ Խափանվեց պատգամաւորութեան առաքումը, անհետացաւ և հայ-քիւրդական յանձնաժողովը։

«Քեամիլական մինիստրութեան փոխարինող ներկայ կօմիտէտական կաբինէտը նոյն իսկ առ երեւոյթս ցոյց չէ տալիս, թէ ինքը հետաքրքրվում է դժբաղդ հայ ստնջված ների վիճակով։

«Նա հրատարակեց՝ վաղուց այնքան անհամբերութեամբ սպասված մի նոր օրէնք՝ վիլայէթների կառավարութեան մասին—մի օրէնք, որ պէտք է արտայայտէր րէֆօրմներ, բայց որը էապէս շատ քիչ նոր բան է մտցնում հին՝ աբդիւլ-համիդեան կարգերի մէջ և բնաւ հաշւի չէ առնում հայերի գոյութեան անտանելի պայմանները։

«Չը նայելով «Միութիւն և Առաջադիմութիւն» կօմիտէտի հանդիսաւոր խոստման՝ հրաւիրելու վարչութեան մէջ և տեղական տարրերը, վերջին ժամանակներս վարչական պաշտօնների մէջ նշանակված բոլոր պաշտօնեաները ընտրվում են առաջվայ նման գրեթէ բացառապէս միւսիւլմանների միջից։ Քրիստոնեաները նշանակվում են 3—4%-ի համեմատութեամբ, այն ևս ընտրվում են այնպիսի մարդկանցից, որոնք քրիստոնեայ ժողովրդի համար աւելի վատթար են, քան ամենաթեթևված Թիւրք փանատիկոսները։

«Պատերազմի և ազգ. վարչութեան բոլոր դիմումներին Թիւրքերը հեգնօրէն պատասխանում են.

«— Ցոյց տուէք մեզ մի վայր, որ բացառապէս բնակված լինի հայ տարրով, և մենք չենք յապաղի այդտեղ ուղարկել ընդհանուր նահանգապետներ, ամբողջ վարչութիւնը և ոստիկանութիւնը հայերից։ Եւ որովհետև դուք այդպիսի վայր ցոյց տալ չէք կարող, ուրեմն ինչպէս էք կամենում, որ հօծ միւսիւլման մասսաների կառավարութիւնը յանձնենք քրիստոնեաների ձեռքը։

«Ընդունենք նոյնիսկ, որ որևէ մի կաբինէտ, ղեկավարված պրինց Սաբահէդդինի նման անուղղելի մի իդէալիստ անձով, իբականացնէ ապակենտրօնացման լայն, բայց անտեսական մի ծրագիր և տայ մեզ տարրական ապահովութեան անհրաժեշտ երաշխիքը, կամ նոյնիսկ ինքնավարութեան ստուերը. բայց հայերը կարող են վստահ լինել, որ ունիօնիստական կամ պահպանողական մի նոր կաբինէտ կը պահպանէ նրանց համար այդ արտօնութիւնները։

«Մենք եկել ենք այն ցաւալի համոզման, որ այստեղ Թագաւորող րէժիմը, լինի նա սահմանադրական կամ միահեծան և իշխանութիւնը գտնվի ունիօնիստների կամ պահպանողականների ձեռքում, հայերը մնալու են միշտ իրաւազուրկ րայա, քիւրդերի համար որպէս կեր, քիւրդերի՝ որոնց աջակցութիւնը և համակրութիւնը Թիւրք միւսիւլման կառավարութեան համար, անկասկած, աւելի կարևոր է, քան իրաւազուրկ քրիստոնեաների տրամադրութիւնը։

«Հայ ազգի համար ապագայ չը կայ Թիւրքիայում, չը նայելով բոլոր նրա յոյսերին և գործով ապացուցված ցանկութեան՝ հաշտ ապրելու միւսիւլմանների հետ։ Այդ բաւական չէ։ Եթէ իրերի ներկայ անմխիթար դրութիւնը Հայաստանում շարունակվի էլի մի քանի տարի, այն ժամանակ Թիւրքիայում հայ ժողովրդի մասին կը մնայ միայն մի յիշողութիւն և հայոց հարցը կը լուծվի ինքն իրան։

«Այսպէս՝ ոչ թէ լոկ խորհրդածութիւններ, այլ դէպքերի ընթացքը համոզել է մեզ, որ հայերը ոչինչ չեն սպասելու Թիւրքիայից...

«Բոլորովին բնական է, որ հայ հայրենասէրների մեծամասնութիւնը սկսեց լրջօրէն մտածել, թէ ինչ ճանապարհով կարելի է ապահովել իր հայրենիքի բաղդը, ծայրայեղ դէպքում արտասահմանի օգնութեանը դիմելով։

«Ամենից առաջ հայերի աչքերը դարձան, ի հարկէ, քրիստոնեաների աւանդական պաշտպան Ռուսաստանի կողմը, որի մամուլը և մանաւանդ «Нов. Вр.»-ն սկսեց վերջերս ջերմ հետաքրքրվել հայոց հարցով։

«Շահեկան է այդ առիթով լուսաբանել, թէ ինչ չափով կարող են հիմնաւոր համարվել հայ ժողովրդի յոյսերը՝ կօնկրէտ օգնութեան վրա Ռուսաստանի կողմից, թէ որ չափով այդ պետութիւնը իրապէս տրամադիր է ակտիվ կերպով հանդէս գալ մեր ազգութեան պաշտպանութեան համար։

«Իմ անձնական կարծիքով՝ Ռուսաստանը ոչ միայն կարող է, այլ պէտք է ստանձնէ դժբաղդ հայ ժողովրդի փրկութեան ագնիւ միսսիան։ Նա պէտք է հասնէ մեզ օգնութեան ոչ միայն յանուն ընդհանուր քրիստոնէական իդէալների, այլ և իր սեփական էական շահերի։

«Ինքներդ դատեցէք։

«Արդէն վաղուց ամերիկական միսօնարների ձեռքով, բողոքականութիւն քարոզելու պատրուակով, գերմանացիները յայտնըվել են Հայաստանի ամենախուլ անկիւններում։ Սակայն այդ դիմակաւորված միսիօնարները հետաքրքրվում են ոչ այնքան կրօնի հարցերով, որքան ձգտում են գրաւել մեզ Գերմանիայի կողմը և գրգռել Ռուսաստանի դէմ։ Գերմանիայի այդ խաղը բացատրվում է, ի հարկէ, ոչ նրա ստտիմենտալ տրամադրութեամբ դէպի մեզ, այլ գործնական նկատումներով, թէ անհրաժեշտ է, այսպէս ասած, «նեցուկ ստեղծել» այժմ օդի մէջ կախված՝ Անատօլիի բաղդադեան երկաթուղու համար։

«Մենք համոզված ենք, որ եթէ Ռուսաստանը հանդէս չը գայ մեզ պաշտպանելու, այդ կանէ նոյն ինքը Գերմանիան։

«Ասացէք ինձ. այդպիսի հեռանկարներն արդեօք ուղղակի սպառնալիք չե՞ն հանդիսանում Ռուսաստանի շահերին ոչ միայն Փոքր-Ասիայում, այլ նաև Կովկասում։

«Ես կարծում եմ, որ՝ այո...

«Ուստի մենք հայերս ենթադրում ենք, որ հարկաւոր է մեզ անյապաղ սկսել եռանդուն պայքար մեր հայրենիքի իրաւական քաղաքական դրութեան արմատական փոփոխութեան համար։

«Մենք նախատեսում ենք չորս տարբեր եղանակ՝ հայկական հիւանդոտ հարցի լուծման համար։

«Առաջին և ամենապարզ եղանակն է միացնել Ռուսաստանի հետ բոլոր հայաբնակ երկիրները, բացառապէս մինչև Մերսինը և Ալէքսանդրէտտը։

«Երկրորդ լուծումը՝ մտցնել Հայաստանի մէջ նոյն րէժիմը, որը Աւստրիան ձգտում է հաստատել Ալբանիայում, այն է՝ հրատարակել աւտօնօմ Հայաստան Ռուսաստանի անմիջական հովանաւորութեան ներքոյ։

«Երրորդ՝ եթէ այս կամ այն նկատումներով Ռուսաստանը անտարբերութեամբ վերաբերվի հայերի վիճակին, այդ դէպքում պէտք է դիմել Գերմանիային և, համաձայն նրա նպատակների, կազմակերպել ինքնավար Հայաստան Գերմանիայի հովանաւորութեան ներքոյ։

«Վերջապէս չորրորդ եղանակն է՝ գործադրել Հայաստանում այն րէժիմը, որ գործադրվում է անցեալ դարի 60-ական թւականներից Լիբանանում—աւտօնօմիա բոլոր մեծ պետութիւնների երաշխաւորութեան ներքոյ։

«Բայց նկատեցէք, որ իմ հայրենակիցների աճագին մեծամասնութիւնը կողմնակից է առաջին երկու եղանակին և մեծ յոյսով նայում է միշտ մեծահոգի մեծ Ռուսաստանի վրա»...

Վ. Մաշկով

(«Н. Вр.»)

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՏԱՐՕՆԷՆ

—

Մուշ, 17 մարտ

Մուշի դաշտի Աւրանի շրջանի մէջ շրմլակցի Ֆալամազ ազայի տղայ Ալի աղան պատիժ-պատուհաս է դարձեր այդ շրջանի կարգ մը գիւղերու համար։ Նա իր բնիկ գիւղ ծագկաէտ Շրմլակը թողած՝ բռնի ուժով հաստատուած է Աւրանի հայ գիւղը, խեղճ գիւղացոց կալուածներու վրայ, և իր որդիներով, թոռներով, ծոռներով և կարգ մը աղայի սովալլուկ հրոսակներով ահ ու սարսափ կազդէ Աւրանի և շրջակայ գիւղերու վրայ. գաղանութիւն չի մնար, որ չգործադրէ։ Գիւղացիներն այնքան սարսափած ու ըշմած են այդ գազանէն, որ շատ անգամ կը վախնան իրականութիւնը բացորոշ յայտնել տեղւոյս կառավարութեան, անոր համար գլխաւորաբար, որ կառավարութիւնը կամ անզօր կը զգայ ինքզինքը այդ գազանին դէմ և կամ ուղղակի չուզեր ձգել այդ տղուկը, չկամենալով դէշ մարդ նկատուիլ Ալի աղային։ Այս տեսակէտով այս դժոխային պայմաններու մէջ՝ Ալի աղան Աւրանի գիւղացոց վրայ բաժնած է 150 ոչխար և 50—60 գլուխ տաւար, որ իրենց հաշուին պահեն և դարման ողջառողջ այդ տաւարն ու ոչխարները յանձնեն իրեն։

Ցաւալի է միանգամայն, որ երբ անտաղը ցաւ կը յայտնէ կացինի դէմ, որ «դուն բնաւ չե՞ս մեղքնար մեր մասաղ տունկերը կոտրելու», կացինը կը պատասխանէ, թէ «իմ կոթը սակայն ձեզնէ է»։

Եւ իրօք։ Ցաւալի է, որ Աւրանի որպէս հասկցող մարդիկ՝ Հայկ Տէր-Վարդանեան և իր եղբայրը՝ Արամ պարագլուխներն են՝ Ալիի շահերը պաշտպանելու Աւրանի մէջ, ինչպէս անցեալ ամառ այդ պարոնները միացած Խուրշուտեան Ցակոբի և Կրպօյեան Մուշօյի՝ հաց տուին մշեցի երիտասարդ Թիւրք, բայց ամենէն վաշխառու բռնակալ Ֆալամազ աղայի 10—12 մարդոց և անոնց 2—5 ձիերը պահեցին գիւղի հաշուին և հակառակ գիւղական համայնքի բողոքին՝ այդ պարոնները չմիացան բնաւ գիւղացոց, որով գիւղացիք տուժեցին իրենց դատը և գիւղն ընդհանուր 200 լիրայի վնաս կրեց։

Այդ պարոնները անխղճօրէն միևնոյն դերքը բռնած են նաև գիւղի դպրոցական խնդրոյ մէջ։ Գիւղը պառակտած է, և դպրոցն ու եկեղեցին կը գտնուին քայքայման վիճակի մէջ։ Ցաւալի է կրկին տեսակէտով, որ այդ պարոնները կը շահագործեն նաև իրենց պատկանած կուսակցութեան անունը և կը մոլորեցնեն նոյն իսկ տեղական կառավարութիւնը։ Եւ ասոնք Աւրանի կըրթուածներն են։

Փորած փոսի մէջ իրենք կիյնան շատ անգամ։ Այս անգամ ալ գիւղի այդ ժխտական համբաներէն մէկը, վերոյիշեալ Կրպօյեան Մուշօն, կիյնայ իր դրած թակարդին մէջ։ Կը վերցնէ 40—50 ոչխար և 9 ոսկի, կուզէ տանիլ մօտակայ քիւրդական գիւղ մը՝ հոն պահել տալու ճանապարհին հասնելով Շըմլակ գիւղը՝ կը հանդիպի տխրահռչակ Ալի աղայի տղայ Կօկէնին, որ մերժուած էր մօտերս բեռ մը յարդ ստանալու յիշեալ Մուշօյէն։ Կօկէնը մի քանի մշակներով այնքան կը ծեծէ այդ Մուշօն, որ սա կիսամեռ վիճակի մէջ վար կիյնայ։ 9 ոսկին և ատրճանակ մը կառնեն քովէն և դնելով իր սեփական (հայ) մշակի շալակը՝ կը վերադարձնեն Աւրան։ Այժմ Մուշօն կուզէ բողոքել, սակայն իրողութեան վկայող չկայ, որովհետև գիւղացիք թէ կը վախնան Ալի աղայէն և թէ չեն սիրեր Մուշօն, որուն հայրն ալ ժամանակին Աւրանի մէջ խաֆիյէութիւն կընէր և զոհ գնաց յեղափոխական գնդակին։

Անցեալները Ֆալամազի և Ալիի տղաները ուզեր էին Աւրանի մէջ քօթօլմա Կրպօյի յարդանոցն այրել։ Սաստ վրայ քիւրդերէն մէկը կը բռնուի, իսկ միւսը մթութենէն և ձեռքի զէնքէն օգտուելով՝ կազատի։ Այս դէպքն ալ սակայն աւրանցիները ծածկեցին և կառավարութեան մօտ չհետապնդեցին, որովհետև Հայկ Տէր-Վարդանեան ուզած էր գործը փոխադարձ համաձայնութեամբ վերջացնել և սարսած էր վկաները, որպէսզի ճշմարտութիւնը չյայտնեն կառավարութեան առջև։ Եւ այս նոյն Հայկ Տէր-Վարդանեանն է, որ երկու տարիներ առաջ սուցիչ և այժմ ալ Մուշի ազգային ժողովի անդամ է՝ ազգ. շահերը նմանօրինակ դէպքերու մէջ պաշտպանելու։

Կեցցէ՛ Աւրանը և իր զարգացած դասակարգը։ Ալի աղայի բրածները դեռ քիչ են մեզ համար։

Մշեցի

ՎՈՍՓՈՐԻ ԱՓԵՐԷՆ

—

Կ. Պօլիս, 29 մարտ

Արշարունի պատրիարքին անկումը կերեւայ թէ մօտալուտ է։ Ստորերկրեայ շարժումը սկսած է։ Ամեն մարդ գրեթէ համաձայն է. միայն զանգակը կախողն է, որ կը պակսի։

Արշարունի պատրիարք ազգային այս տագնապալի պահուն ազգին ամենաթանկագին ծառայութիւն մը կը մատուցանէ, եթէ, նոր վէճերու և տագնապներու տեղի չտալու համար, «անձնական տկարութեան» պատճառով, երկտող հրաժարականներ ներկայացնէ ազգ. ժողովին և Բ. Դրան։

Հակառակ պարագային՝ կը վախցուի, որ նոր տագնապներ առաջ գան։

Սակայն իր անկումը անխուսափելի է, վասնզի Արշարունի պատրիարք բառին իսկական առումով «հիւանդ է»։

Այս կարծիքին վրայ կը պնդեմ։ Արշարունի սրբազանի տեղապահութեան շրջանը դեռ մոռցուած չէ։

Այն առեն կորովի պաշտօնավարութիւն մը ունեցաւ և ցոյց չտուաւ այն տարօրինակ վիճակը, որ առաջ կուգայ ջղային խանգարեալ դրութենէ մը։

Մանրամասնութիւնները բնաւ չեմ կարծեր որ շահագրգռեն Կովկասի հայութիւնը։ Իրողութիւնը սա է, թէ Ցովհ. արքեպ. Արշարունի, հակառակ իր կարգ մը ձիրքերուն, ընդունակութիւններուն և լեզուագիտութեան, այլևս անկարելի է որ պաշտօնավարէ, վասնզի իր հիւանդագին վիճակը, իր հոգեկան դրութեան վրայ ունենալով մեծագոյն ներգործութիւն, զինքը կենթարկէ դժբաղդ վիճակի մը, որ զինքը անպատասխանատու կը դարձնէ իր արարքներուն։

Այս վիճակին մէջ գտնուող եկեղեցական մը, բնական է թէ, վտանգաւոր է պաշտօնի վրայ պահել։

Իր այս հոգեկան տրամադրութենէն օգտուողներէն ոմանք կը ջանան երկարաձգել իր պաշտօնավարութիւնը, սակայն կերեւայ թէ անկարելի պիտի ըլլայ։

Վարչութիւնը, որ մինչև հիմա ամեն ջանք կընէր Արշարունի սրբազանը պաշտպանելու համար, ինքն ալ անհամաձայն է նորէն ամենապատուութեան հետ, որ ինքնագլուխ տնօրինութիւններով՝ սխալներու մէջ կը գլտորի ու կը մխրճէ նաև ազգը։

Անցեալները պատրիարքարանէ նպաստաւորուած պաշտօնեայի մը համար—որ պատրիարքարանի քարտուղարներէն մէկուն տղան է—դիմում ըրած է ռուսահայ երկու բարերարներու՝ նպաստ ձեռք բերելու համար։

Այս պարագան, իբր անուղիղ գործ մը, առիթ եղած է, որ վարչութիւնը ցաւ յայտնէ պատրիարքին։

Ասոր պէս ուրիշ խնդիրներ ալ կան, սակայն անոնց վրայ ծանրանալ ես աւելորդ կը համարիմ։

Իրողութիւնը սա է, թէ Արշարունի պատրիարքի օրերը համրուած են և այլևս կարելի չէ իրեն համար պաշտօն շարունակել առանց վէճերու տեղի տալու։

Շառայլ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՓՈՔՐԻԿ ՆԿԱՏՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

Թիֆլիսի Վաճառականական Բանկը

Շուտով մեզանում սկսելու է իր գործունէութիւնը Թիֆլիսի Վաճառականական Բանկը։

Սա մի խոշոր տեղական բանկ է, որի դրամագլուխը գերազանցում է եղած բոլոր տեղական բանկերի դրամագլուխներից՝ իւրաքանչիւրը վերցրած առանձին։

Առայժմ դրամագլուխը որոշված է ունենալ 5 միլիօն րուբլի և որի կէս գումարը արդէն վճարել են բանկի բաժնետէրերը, մինչդեռ, օրինակ, Թիֆլիսի Փոխադարձ Վարկի Ընկ. դրամագլուխը հասնում է 2 միլիօն րուբլու, իսկ Թիֆլիսի Առևտրական Բանկի դրամագլուխը պահեստի դրամագլխով միմիայն $4^1/_2$ միլիօն րուբլու, չը նայած որ այս բանկը գոյութիւն ունի արդէն 40 տարուց աւելի։

Նոր հիմնված բանկի առանձնայատկութիւններից մէկն առայժմ այն է, որ բանկի փայերը, այսինքն դրամագլուխը՝ ցրված է ժողովրդական շատ լայն խաւերի մէջ, առաւելապէս գաւառացիների մէջ, և այսպիսով հնարաւորութիւն է տրվում բանկի տուած օգուտները կրկին բաժանելու ժողովրդի լայն խաւերի մէջ, մինչդեռ Առևտրական Բանկի ակցիաները կենտրօնացած են սակաւութեան ձեռքերում, և այս հանգամանքը հասկանալի է, նմանապէս արդիւնքի հաստատութիւնը հանդէպ քաղմաթիւ կլիէնտներով հասարակ խաղալիք է դարձած։

Բաւական է մի անգամ լինել Թիֆլիսի Առևտրական Բանկի ընդհանուր ժողով կոչ-

ված կօմեդիային, և ամէն ինչ հասկանալի կը դառնայ…

Մինչև այժմ բոլոր տեղական բանկերը, նաև օտար բանկերի Թիֆլիսի բաժանմունքները, համարեա բացառապէս, զբաղված են տոկոսով փողեր բաժանելով. ապառ գումար ունեցողներից վերցրել են էժան տոկոսով դրամները և մուրհակներով պարտք տուել կարիք ունեցողներին…

Այս գործունէութիւնը, մեր կարծիքով, շատ սահմանափակ է և ներկայ առևտրական արդիւնաբերական եռուն շրջանին ոչ համապատասխան։

Մեր երկրի արդիւնաբերութիւնը զարթնելու շօշափելի նշաններ է ցոյց տալիս. վերցրէք, օրինակ, բամբակագործութիւնը, մարգանէցի արդիւնաբերութիւնը, պղնձի, ցեմենտի գործարանները. հսկայական նաւթարդիւնաբերութիւնը աւելորդ է յիշատակել, որ համաշխարհային հռչակ ունի. այս բոլոր երևոյթները գալիս են ապացուցելու, որ մեր բանկերն ես պէտք է ակտիվ մասնակցութիւն ունենան տեղական արդիւնաբերութեան և գործարանական շինարարութեան մէջ։

Իւրաքանչիւր խոշոր գործարանական-արդիւնաբերական ձեռնարկող ձեզ կասէ, թէ որքան դժուար է մեզանում լուրջ կերպով խոշոր դրամագլխով ընկերութիւն հիմնելը. և այսպիսի դէպքերում նրանց հայեացքը ուղղված է լինում մայրաքաղաքների բանկերին, որպէսզի նրանք աջակցեն այդպիսի խոշոր ձեռնարկութիւններ գլուխ բերելուն։

Պէտք է ասած, որ Ռուսաստանի մի շարք հսկայական արդիւնաբերական ձեռնարկութիւններ գլուխ են եկել բացառապէս բանկերի աջակցութեամբ։

Անհամեմատ այսպիսի գործունէութեան վրա ենք առանձնապէս հրաւիրում նոր հիմնված Թիֆլիսի Վաճառականական Բանկի նոր ընտրվելիք վարչութեան ուշադրութիւնը։

Մեզանում շատ ու շատ հում նիւթեր կան, որոնք այստեղից տանում են օտար կենտրոններ և վերածելով առօրեայ պէտքական ապրանքների՝ տասնապատիկ թանգ գներով մեզ ևսկ վաճառում։ Վերցրէք մեր Թուշի ընտիր բուրդը, բամբակը, կաշուեղէնը, պղինձը, մարգանէցը, ընտիր փայտեղէնը և այլն, և այլն. մինչդեռ կարելի էր մեզանում հիմնել գործարաններ և տեղն ու տեղը այդ հում նիւթերը մշակել։

Այսպիսով՝ մեզանում գործաւորները կը շահվէին, ապրանքը աւելի էժան կը նստէր և սպառողները հնարաւորութիւն կունենային էժան ձեռք բերել, և վերջապէս կենդանութիւն կը ստանար մեզանում հողմվարքի հասած գործարանական կեանքը։

Բացի այս՝ պէտք է յիշատակենք մի ուրիշ երևոյթ. օրինակ՝ Թիֆլիս, Բագու և այլ խոշոր մեր քաղաքները յաճախ դիմում են փոխառութիւնների և համարեա ամէն անգամ այդ փոխառութիւնները գլուխ բերողները օտար միջնորդ-բանկերն են, մինչդեռ մեր տեղական լուրջ բանկերը ամենայն հեշտութեամբ կը կարողանային այդ միսիան կատարել և միջնորդութեան խոշոր տոկոսները մեր երկրում կը մնային։ Նոյնը պէտք է ասել նաև քաղաքների զանազան ձեռնարկութիւններ աջողեցնելուն. օրինակ՝ ջրմուղներ, տրամվայներ, էլեկտրական լուսաւորութիւններ, կոյուղիներ և նման խոշոր դրամագլուխ պահանջող ձեռնարկութիւններ ստեղծելուն և ի կատար ածելուն. միայն թէ հարկաւոր է, որ մեր բանկերի վարիչները մի փոքր խիզախ ձեռնարկութիւն ունենան և լայն կերպով ըմբռնեն միլիոններ տրամադրող հաստատութիւնների միսիան…

Այսպիսի գործունէութիւն է սպասում մեր երկիրը նորածին Վաճառականական խոշոր Բանկից։

Առաջիկայ ընդհանուր ժողովի մասին կը խօսենք մի ուրիշ անգամ։

Շիրին

ՑԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

—

Ոճրագործ կինը

Կարս, 6 ապրիլի

Մնացական Մանդալեան յունվարի վերջերին վերադառնում է երեկոյեան աշխատելու տեղից տուն՝ հանգստանալու։ Լինում է քնելու ժամանակ։ Մնացական Մանդալեանը մտնում է անկողին և՝ որպէս աշխատաւոր յոգնած մարդ՝ խոկոյն քնում։

Մնացածը թող կինը պատմէ քննիչին.

«Երբ տեսայ, որ մարդս քնեց, մի քանի փորձեր արի, և երբ համոզվեցի, որ պինդ քնած է, վեր առայ ահա այս տասը գրվանքանոց աղ ծեծելու քարը և ամենայն ուժով խփեցի գլխին. նա թափահարվեց. ես հասցրի երկրորդ, երրորդ, չորրորդ… հարուածները իրար ետևից։ Սրանից յետոյ դիակը իջեցրի մահճակալի տակ և ծածկեցի։ Արտաւազդը (կինը երկրորդն է. Արտաւազդը կնոջ խորթ տղան է, 12 տարեկան) մօտս կանգնած էր. սպառնացի, որ եթէ մատնէ, իրան էլ այսպէս կը սպանեմ։ Անցաւ երեք օր. տեսայ՝ դիակը հոտում է, հանեցինք գէշերը մահճակալի տակից, պառկեցրինք բահի վրա, չվաններով լաւ պինդ կապոտեցինք, շինեցինք սահնակ և Արտաւազդի հետ քաշ տալով քաղաքից դուրս հանեցինք, գցեցինք փոսը, ձիւնով ծածկեցինք և վերադարձանք տուն։ Հետևեալ օրը յայտնեցի ոստիկանութեանը, որ մարդս կորել է, երեք օր է՝ տուն չէ եկել»։

Ոճրագործ կինը թաղման օրը զարհուրելի ձևով մազերը փետում էր, ուշաթափվում էր, սուգ ու շիվան էր անում։ Իսկ այսօր իր չարագործութիւնը պատմում է առանց վրդովվելու, առանց յուզվելու, հանդարտ և սառնասրտութեամբ։ Հարցնում են.

— Ինչո՞ւ սպանեցիր։

— Որովհետև բանտում ապրելը ինձ համար աւելի դուրեկան է, քան նրա հետ ապրելը։

Անցքը պատահել է յունվարի վերջերին. դիակը գտնվեց անցեալ օրը, երբ ձիւնը հալվեց։

Ս. Տէր-Մելքիսեդէկեան

—

Տարօրինակ դէպք

Զաքաթալա, 3 ապրիլի

Շրջանիս մօտակայ գիւղերից մէկում 2 օր առաջ պատահել է հետևեալ՝ նմանը չը պատահած դէպքը։

Երեք շատ սիրով չօբան ընկերներ, ի հարկէ՝ Թուրքեր, խօսքները մէկ են անում ոչխարների հօտը գոմը տանել և այդ երեկոյ մի լաւ «քէֆ» անել, այսինքն՝ խնդալ ուտել… Ընկերներից մէկը ցախ է բերում, միւսը՝ ջուր բերում, կրակ անում, իսկ երրորդը՝ իրանց սիրած կերակուրն (խմորեղէն) է եփում։ Օրը երեկոյանում է, և մեր խեղճ ու կրակ չօբաններից մէկը առաջարկում է ճրագը վառել, որպէս զի համով ուտեն խնդալը, քանի որ ինքը մթութեան մէջ ոչինչ չէ տեսնում. ընկերներից մէկը համամիտ գտնվելով առաջինի առաջարկին՝ բերում է ճրագը՝ մէջտեղ դնում, վառում. երրորդը ընդդիմանում է՝ համարելով այդ բանը աւելորդ ծախս և շռայլութիւն… Կամաց-կամաց սկսում են իրար սուր խօսքեր ասել, թողնելով, ի հարկէ, խնդալը սառչելիս… Հակառակողը ճրագ վառողի գլխին խփում է մահակով, որից յետոյ վերջինս իր կեռ դաշոյնը ցցում է իր գլխին հարուածողի գլխին, սպանում ու բռնում Զաքաթալա քաղաքի ճամբան՝ ոստիկանութեանը յանձնվելու համար։

Սօյադէ

ՔԱՀԱՆԱՅԱԿԱՆ 25-ԱՄԵԱԿ

Պետերբուրգ, 2 ապրիլի

Շաբաթ օրը, Գրիգոր Լուսաւորչի տօնին, մարտի 30-ին, տեղիս հայ գաղութը ընտանեբար տօնեց տեղիս եկեղեցու աւ.-քահանայ հ. Գրիգորի 25-ամեայ քահանայագործութեան յօբելեանը։ Հայ գաղութը համարեա առանց բացառութեան իր անդամների՝ եկել էր մասնակցելու այդ տօնին, իր ուրախութիւնը, համակրանքն ու յարգանքը յայտնելու յօբելեարին։

Ճաշկերոյթի սկզբում, որ տեղի ունեցաւ աւ.-ք. տէր-Գրիգորի տանը, կարդացվեց Վեհափառ Կաթողիկոսի կօնդակը և թեմական առաջնորդի օրհնութեան թուղթը։ Կաթողիկոսի կօնդակի մէջ յիշված էին հետևեալ ուշագրաւ խօսքերը. «Անձամբ գիտեմք և ճանաչեմք զձեզ, ուստի և մխիթարեմք ի հոգի, յորժամ տեսանեմք զայդպիսի բարոյական վարձատրութիւն և գնահատութիւն ազգայնոց մերոց առ հոգևոր վաստակաւորդ, քանզի մշակն արժանի է վարձոյ իւրում»։

Յօբելեարին թէ գրաւոր և թէ բանաւոր ձօներ նուիրվեցին համայնքի հիմնարկութիւնների, մարմինների, բարձրաստիճան անձնաւորութիւնների, պաշտօնեաների և այլ մասնաւոր անձանց կողմից։ Առանձնապէս աչքի էին ընկնում եկեղեցական խորհրդի և համայնքի ձօները, որ կարդացին պրօֆ. Վ. Վարդանեան և տեղիս դպրոցի հոգաբարձու գնդապետ՝ Սուլթան-Շահ։ Ճաշկերոյթին արտասանվեցին ճառեր և առաջարկվեցին կենացներ։

Համայնքը խոր. անկեղծ յարգանօք և ջերմ ակնածութեամբ ընդունեց ու պատւեց իր երկարամեայ հոգևոր գործչին։

Տէր-Գրիգորը ծնվել է 1848 թ. հոկտ. 8-ին։ Նախ սովորել է Պետերբուրգի II գիմնազիայում, ապա մտնելով Լազարեան ճեմարանը՝ աւարտել է 1868 թւին։ Նա եղել է Լազարեանների հոգևոր սաների թւում։ Հէնց նոյն թւին, իր հօր՝ տէր-Գրիգորի աւ.-քահանայութեան օրով՝ մտնում է Պետերբուրգի հայոց եկեղեցում ծառայութեան, որպէս դպիր։ Երկար ժամանակ ամենայն համեստութեամբ ու ջերմեռանդութեամբ ծառայելուց յետոյ՝ արժանանում է նախ 1879 թ. սարկաւագութեան և ապա ժողովրդի միաձայն ընտրութեամբ որպէս քահանայ 1888 թւին. այդ օրից նա իր հովւութեան ընթացքում արժանացել է պատուանշանների և բազմաթիւ վարձատրութիւնների. աւագ քահանայութիւն ստացել է 1905 թւին։

Նա իբրև գաղութի քահանայ երբեք չէ խնայել իր աջակցութիւնը, օգնութիւնն ու ծառայութիւնը՝ ում և ինչի հարկաւոր է եղել։ Տէր-Գրիգորի ամենափայլուն կողմերից մէկն է նրա համեստութիւնը, ազնիւ պատշաճ կենցաղավարութիւնը, որ հազուագիւտ երևոյթ է մայրաքաղաքիս փարթամ ու ցոփ կեանքում։

Անա թէ ինչն էր գրաւել ամբողջ համայնքին գալ շնորհաւորել այդ ծերունազարդ քահանայի արժանաւոր ծառայութիւնը։

Համայնքը նուիրեց ոսկէ լանջախաչ և թանգարժէք իրեր։ Նուէրներ եղան իր ծառայողների և մասնաւոր մարդկանց կողմից։

Գ. Դիբինիկեան

ԳԻՒՂԱԿԱՆ ՅԱՄԱՌ ՏԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

—

Ծաղկունք գ. (Նոր-Բայազ. գաւ.), 1 ապր.

Ծաղկունքը Դարաչիչագի շրջանի ամենամեծ գիւղերից մէկը լինելով՝ 1907 թւից, շնորհիւ նախկին գաւառապետ Ս. Ղորղանեանի և տեղացի նախկին շինական տանուտէր Աւ. Նաւասարդեանի ջանքերի, բացել է միդասեան պետական դպրոց։

Ի հարկէ, ազատութեան խաւարի ովկիանոսում խարխափող այս ժողովրդի համար դա է եղել միակ լուսաւոր ջահը և յոյսը դէպի առաջադիմութեան ճանապարհ դուրս գալը իր դժնդակ կեանքի պայմաններից. բայց արի ու տես, որ երբ դպրոցի բարեշինութեան և զարգացման գործը գլխաւորապէս կախված է լինում նոյն ժողովրդից, յաճախ նոյն այդ շրջանից առաջ են գալիս ուսումնարանի և լուսաւորութեան գործի անմիտ հակառակորդներ, տապալելով առաջադիմութեան գործը հէնց իր սաղմնային դրութեան մէջ։

Դպրոցի աւ. ուսուցիչ Սենեքերիմ Ադեխանեանը շարունակաբար ծնողական ժողովներ գումարելով յայտնում է ի գիտութիւն հասարակութեան, որ դպրոցական վարչութիւնը պետական ծախսով ներկայումս կամենում է կառուցանել երկդասեան դպրոցական շէնք մինչև 5—6000 ռուբլու արժողութեամբ՝ գիւղատնտեսական և արհեստագիտական բաժանմունքներով, որի համար գիւղը համախօսականով պարտաւորվում է յատկացնել $2^1/_2$ դեսեատին հողաբաժին և երեք տարով 2000 ր. հասարակական նպաստ-գումարը յանձնել գանձարանին, դպրոցական հարկն էլ տարեկան 390 ր., որ իրանցից առնվում էր, այնուհետև բաշխվում է իրանց ընդմիշտ։

Այդ գործը օրինաւորապէս կազմակերպելու համար իշխանութեան կարգադրութեամբ գիւղ է գալիս շինական տանուտէր Մաղաթ Դաւթեանը իր գրագրի հետ, ոռոնցից ամէնքը մեծ սպասելիքներ ունէին գործի աջողութեան համար. բայց ի ցաւ ամենքի սրանք գործը քմահաճ կերպով ենթարկեցին բացարձակ մոռացութեան և կատարեալ անտէրութեան։ Կանօնաւոր ժողով չը գումարեցին և ազդեցիկ ձեռնհաս անձերին չը կանչեցին։ Տանուտէրը և իր գրագիր Սէրօ Պետրոսեանը բաւականացան միայն համակրելով դպրոցի շինարարութեան խոչընդոտ հանդիսացողների խօսքը և այդպիսով՝ եղածն էլ փոտթարացրին, իսկ իրանց պարտականութիւնը անկատար թողեցին։

Սրանց ամէն կողմից միաբերան աղաղակում էին, թէ չենք ուզում, քանի որ մեր աղբիւրների ջուրը կը խմեն կը տան ուսումնարանի պարտէզին. շինութեան արժէքը թէպէտև հրատարակում են պետական հաշւով, բայց վերջ ի վերջոյ մեզանից են դուրս գալու. մենք ոչ մի վերշօկ հող չունենք, իսկ եղած դպրոցն էլ թող փակեն, քանի որ այդտեղ ուսում ստացողները կը մեծանան և մեզ՝ մեծերիս աչքի տակ չեն առնի։ Եւ այսպէս այլևայլ անհեթեթ բացագանչութիւններ բաւ ժողովատեղում։

Ուշագրաւ է այն հանգամանքը, որ տեղական լուսամիտ երիտասարդութիւնը, որ միշտ ջերմ պաշտպան է եղել ուսումնարանին, այսպիսի րօպէներին բացակայում է, գտնվելով Կովկասի արդիւնաբերող քաղաքներում, գլխաւորապէս Բագւում. ուսումի օգտաւէտ գործին վճռական ընթացք տալը և նպաստելը մնում է մի խումբ քմահաճ զառամեալների կամքին. սրանք էլ իրանց դարում չը տեսնելով լոյսը՝ սովոր են խաւարի ոյժին։

Դպրոցի մնացած բարեմիտ կողմնակիցները ոչ պակաս թւով այդ օր բացակայ էին գիւղից, իսկ եղածներն էլ չը կանչվեցին ժողովատեղ։

Միւս օրը, երբ սրանք իմացան իրանց փայփայած գործի տապալվելը, սաստիկ զայրացան և բողոքեցին այդ մի խումբ ազէտների անկարգութեան դէմ։ Սրանք պատրաստակամութիւն են յայտնել վարչութեան դէմ՝ ուսումնարանի պահանջվող գումարը վերցնել իրանց հաշւին և գործը գլուխ բերել։

Սա առաջին և վերջին անգամը չէ, որ գիւղական խեղճ և յետամնաց ժողովուրդը ինքն իր սարկութեան դատավճիռն է տալիս՝ իր քար անտարբերութեամբ դէպի լուսաւոր ապագան։

Ծաղկունք գիւղը շատ լաւ է հասկանում, որ ինքը կուլտուրապէս անչափ յետամնաց և անտեսապէս ու բարոյապէս անծայր քայքայված լինելով՝ պէտք է սրարագ ընդունի լուսաւորութեամբ իր մէջ և ինքը լինի ուսումնարանի հիմնարկութեան նախաձեռնողը, այն ինչ՝ գործը մատնում է կատարեալ անտէրութեան և ինքը թոյլ է տալիս, որ նրանք, որոնք կանչվել են գիւղի անմխիթար վիճակը կանօնաւորելու, մաղաչափ անգամ չը գնահատեն իրանց գիւղի լուսաւորութիւնը։

Այս վճռական րօպէին միայն գիւղից հեռացած աշխատաւոր երիտասարդութիւնը կարող է օգնութիւն ցոյց տալ իր ցանկալի գործին թէ բարոյապէս և թէ նիւթապէս։ Իրանց մատաղ սերնդի զարգացման գործը մնացել է բոլորի յոյսով այդ երիտասարդների կամքին, և աջակցութեան մասին գոնէ սրանք թող մտածեն։

Այրուբեն

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

◆ Ապրիլի 7-ի առաւօտեան ուղիղ ժամը 6 ու 13 րօպէին Թիֆլիսում տեղի ունեցաւ ալիքանման երկրաշարժ մի րօպէի չափ տևողութեամբ։ Վայրկենական ցնցումներից մի քանիսը շատ ուժեղ էին և երկիւղ գցեցին նոր զարթնող և մասամբ քնած ազգաբնակութեան վրա։ Երկրաշարժը կրկնվեց $7^1/_2$ և 11 ժամերին, բայց աւելի թեթև կերպով։ Քնած ազգաբնակութիւնը արթնացաւ և շատերը յուզվեցին։ Բարեբախտաբար դժբաղդութիւն չեղաւ։

◆ Ապրիլի 7-ի առաւօտեան ժամը $6^1/_2$-ին տեղի ունեցած ուժեղ երկրաշարժի մասին տեղեկացնում են Ալէքսանդրօպօլից, Գանձակից, Ախալքալաքից։

◆ Հեռ. Գործակալութիւնը յայտնում է Պետերբուրգից, որ նոր ճանապարհների հարցով զբաղվող մասնաժողովը որոշեց կօնցէսիա տալ կառուցանելու երկաթուղագիծ Բօրժոմից Կարս, որի մի գիծը անցնելու է Օլթի և դէպի Բալկայա գիւղը, Լիանօզեանին, իշխան Չէլօկաեվին և Գաղօմսկիին։

◆ Բագու է եկել Զաւակական տօների առթիւ Պետական Դումայի հայազգի պատգամաւոր Միք. Պապաջանեանը։ Ինչպէս լսել է «Баку»-ն, Պապաջանեանը մտադիր է այցելել Թիֆլիս և Երևան։ Կովկաս մեկնելուց առաջ Պապաջանեանը այցելել է արտաքին գործերի մինիստր Սազօնովին և երկար զրուցել է նրա հետ։ Այդ զրոյցը թողել է շատ նպաստաւոր տպաւորութիւն։

◆ Այս ապրիլի 17-ին Թիֆլիսում տեղի կունենայ պրօֆ. Պ. Միլիւկօվի մի դասախօսութիւնը «Թիւրքական ճգնաժամը և բալկանեան դաշնակցութիւնը» թեմայով։

◆ Միլիւկօվը նախ քան Թիֆլիս գալը ապրիլի 15-ին դասախօսութիւն կը կարդայ Բագւում։

◆ Ալ. Արէլեան մեզ հեռագրում է Նոր-Նախիջևանից ապրիլի 6-ից. «Շահ-Մուրադեանի համերգը անցաւ մեծ աջողութեամբ։ «Հայաստան» երգի կատարումը առաջացրեց բուռն ոգևորութիւն»։

◆ Հայ երաժշտական ընկերութեան առաջին համերգը ճոխ ծրագրով, երաժշտական և գրական բաժիններով լինելու է ապրիլի 18-ին Արտիստական Ընկ. դահլիճում։

◆ Դերասան Տէր-Դաւթեանի բեմական գործունէութեան 40-ամեակը տօնող յօբելեանական յանձնաժողովի կարգադիր բիւրօն իր վերջին նիստում որոշեց տօնել յօբելեանը առաջիկայ մայիսի 7-ին Թիֆլիսի Արտիստական Թատրօնում։

◆ Բագւի քաղաքապետը թոյլատրել է բանաստեղծ Յ. Յովհաննիսեանի յօբելեանը կատարել ապրիլի 27-ին։

◆ Մանիֆեստի ոյժով դադարեցվում է Պետական Դումայի նախկին անդամ Ժօրդանիայի գործը, որ մեղադրվում էր իր «Անարխիստ» գրքի համար։

◆ Թիֆլիսի կանանց բարձր դասընթացքների ունկնդիրներին ժող. լուսաւորութեան մինիստրութիւնը թոյլատրել է բռնել պետական քննութիւններ համալսարաններին կից հաստատված մասնաժողովներ մէջ։

◆ «Արօր» ամսագրի հրատարակութեամբ առանձին գրքով լոյս տեսաւ գերմանացի խաղաղասէր Արտիւր Միւլլէրի «Pacifistisches Jugendbuch» գրքի հայերէն թարգմանութիւնը՝ «Խաղաղասիրական պատանեկական գիրք» վերնագրով, նշանաւոր խաղաղասէր կին գրող Բէրտա Ֆօն Զուտների առաջաբանով։ Թարգմանութիւնը կատարել է Իսահակ Յարութիւնեանը։ Պատանիների և մանաւանդ մեր դպրոցների բարձր դասարանների աշակերտների և աշակերտուհիների համար ընթերցանութեան մի օգտակար գիրք է։ Գինն է 40 կոպէկ։

◆ «Ազգ» շաբաթաթերթի մէջ արտատպված են «Մշակի» առաջնորդող յօդուածները «Համերաշխութեան անհրաժեշտութիւնը» վերնագրով։

◆ Թոյլատրված է խաղալ Կովկասի բեմերի վրա ռուսերէն «Սիրոյ պատրանքը» 4 գործ. պիէսը հեղ. Թամարա Վախվախօվայի։

◆ Վերադարձաւ Թիֆլիս պօստ-հեռագրական շրջանի կառավարիչ Մուսէլիուսը, կովկասեան ճան. հաղ. շրջանի պետ Գօֆմանը, Կովկասի ուսումն. շրջանի շրջանային տեսուչ Լօպատինսկին և դատաստանական պալատի դատախազ Սիլինը։

◆ Թիֆլիսի ոստիկանապետը կարգադրել է ոստիկանական պաշտօնեաներին հետևել և աջակից լինել էլէկտրաքարշի կօնդուկտօրներին այն դէպքերում, երբ վագօնում կը ծխեն, որ արգելված է համաձայն պարտադիր կանօնների և թոյլ է տրվում միմիայն վագօնի ետևի կանգնելու տեղում։

◆ Ոստիկանապետի կարգադրութեամբ՝ Թիֆլիսի քաղ. ոստիկանութեան սարքին թաղական վերահսկիչ Բէլօուսօվը բանտարկվում է 2-րդ ոստիկանատանը 7 օրով՝ դէպի ծառայութիւնը ցոյց տուած անփոյթ վերաբերմունքի պատճառով։

◆ Ստացանք Մարիամ Կ. Բաղդիեանից 25 ռուբլի՝ յանձնելու համար Հայուհեաց Որբախնամ Ընկերութեան, ի յիշատակ նուիրատուի հանգուցեալ ամուսնու՝ Սարգիս Բաղդիեանցի մահվան տարելիցի։

◆ Ղզլր-Աբլատից տեղական հայ գաղութի ծխ. դպրոցի աւ.-ուսուցիչ Բ. Ցրտատարեանը հեռագրում է մեզ, թէ ապրիլի 7-ին այնտեղ հանդէսով օծվել է ծխական դպրոցի շէնքի հիմքը եկեղեցու բակում, ներկայութեամբ հասարակութեան, դպրոցի հոգաբարձութեան և աշակերտութեան։

◆ Վրիպակ.—«Մշակի» № 74-ում, «Նոբարաց փուռերը» վերնագրով տպված յօդուածում, առաջին եր. վերևից 26-րդ տողին պիտի հետևէ՝ «այլ և իր սեփականը» բառերը։ Երկրորդ երեսի վերևից 17 տողում «կամենում է» բառի տեղ պէտք է լինի՝ «կարենում է»։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂ ԱՐ.

—

ՍԱՅԱԹ-ՆՕՎԱՅԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

—

Աշուղ Հավիրը 40 տարի արևելեան երաժշտական ասպարէզի վրա լինելով սանդծել է ամբողջ մի շկօլա, որի բովից անցել են հարիւրաւոր աշուղներ, որոնք տարածված են թէ Հիւսիսային Կովկասում և թէ Անդրկովկասում։

Հավիր անունը շատ յայտնի է ժողովրդի մէջ թէ իբրև հեղինակ բազմաթիւ երգերի և թէ իբրև հմուտ երգիչ։ Նա յայտնի է նոյնպէս իբրև «մուհամմա» կապող (հանելուկ առաջարկող) և մեկնող ուրիշի առաջարկած հանելուկների։ Նրան միշտ կարելի է տեսնել իր խմբով արևելեան սրճարաններում, Մէյդանի ս. Գէորգ եկեղեցու շրջակայքում, նուագելիս և երգելիս բազմաթիւ հանդիսականների առաջ։

Նրա երգերի բովանդակութիւնը մեծ մասամբ խրատական-բարոյագիտական են, յաճախ համեմած աւետարանի խօսքով։ Այս մարդը, ինչպէս ասացի, 40 տարի շարունակ քարոզչի դեր է կատարել գլխաւորապէս ցածր դասակարգի մէջ, ինչպէս սրճարաններում, այնպէս էլ զանազան խնճոյքներում։

Նա, իբրև Սայաթ-Նօվայի հետևող և նրա սիրահար, առանձին կերպով ոգևորվեց, երբ հանդէս եկաւ նրա մահարձանի հարցը, և մի երեկոյ իր ընկեր-աշակերտներով ներկայացաւ նորակազմ մասնաժողովին, զինված երաժշտական գործիքներով, և առաջարկեց իր սիրալիր ծառայութիւնը մեծ աշուղի անուան տրվելիք երեկոյթի նկատմամբ։

Մեր քաղաքակիրթ համարված հասարակութիւնը գաղափար անգամ չունի, թէ ինչպէս անկեղծ ոգևորվել գիտեն մեր արևելեան երաժիշտները։

Ապրիլի 5-ին կայացած երեկոյթին մասնակցեցին 10 հոգի, որոնց մէջն էր Հավիրը և որին բոլորեքեան պատկառանքով անուանում են ուստա։

Նրանք մեծ աշխոյժով երգեցին ու նուագեցին թէ խմբովին և թէ առանձին-առանձին։

Ռուբէնը, այս երիտասարդ, համարեա դեռ պատանի, շնորհալի երաժիշտը իրան ցոյց տուեց «ռաստ» կոչված եղանակի մէջ, որ նուագեց քամանչի վրա։ Նրա այս գործիքը տեսնելու բան է, թէ ինչպէս զարդարված է սադաֆներով ու ոսկով։ Ոսկին կազմում է այն անձանց անունները, որոնք հիացել են երաժշտի հմտութիւնից։

Աշխոյժ երիտասարդ Գէորգը հիանալի կերպով նուագեց թառի վրա «մահուր-հինդ» եղանակը։

Աչքից զուրկ Եագօրը, այս լուռ ու մտազբաղ երիտասարդը, նուագեց քամանչի վրա «շահնազը» իր գուշէքով։ Նրան դամ էր բռնում Միրզան իր չոնգուրով։ Եագօրի քամանչան մերթ գեղգեղում էր, մերթ լալիս էր ամենամաքուր ևկէջներով։

Գիզօն, որ հիմա դայրա ածող է, սրտառուչ երգեց Սայաթ-Նօվայի երգերից «դուբէյթ» (խմբով) և «մուխամբազ» (առանձին)։

Փոքրահասակ Միրզան, իր փոքրիկ չոնգուրի գեղեցիկ նուագակցութեամբ, երգեց Սայաթ-Նօվայի «Ուստի գուքաս դարիբ բլբուլ» յայտնի երգը։

Միխօն (վրացի) ոգևորված երգեց Սայաթ-Նօվայի վրացերէն երգերից երկուսը՝ «դաստանի» և «մուխամբազ» եղանակներով։

Արզարը նոյնպէս ոգևորված երգեց Սայաթ-Նօվայի երկու երգերը «սամայ» և «մուխամբազ» եղանակներով։

Հավիրը և Գէորգը երգեցին Սայաթ-Նօվայի «Սայաթ-Նօվա և իր սիրեկան» երգը չափազանց աջող։ Հավիրը դարձեալ նոյն հեղինակի և իր սեփական յօրինած կառուցները երգելուց յետոյ «ընթիհանի» (հարց ու պատասխան) բռնվեց Սանթուրիի (Գիգօ) հետ։ Այս բանը չափազանց հետաքրքրական էր իր աջող ու սրամիտ բովանդակութեամբ։ Հավիրը, իբրև հին ու փորձված վարպետ, վէճը տարաւ և արժանացաւ ընծայի։

Վերջը պարերի եղանակները հիանալի կերպով նուագեցին թառ ածող Սանդրօն, Եագօրը (քամանչա), Գիգօն (դայրա) և Վանօն (նաղարա)։

Հին երգիչ Սկանդար-Նօվան հասարակութեան միջից ուշադրութեամբ հետևում էր երգերի ընթացքին և ի սրտէ ցուցադրանում իբրև Սայաթ-Նօվայի յայտնի սիրահար։

Միրզաեան և Մամիկոնեան շատ աջող արտասանեցին Սայաթ-Նօվայի երգերից։

Հասարակութեան ոգևորութեան մասին էլ թող ուրիշները խօսեն։

Գ. Բ.

ՆՈՐ ՍՏԱՑՎԱԾ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

1) [illegible] Վաղարշապատ, 1912 թ., էջ 707, գ. 2 ր. 2) [illegible] 1913 թ., էջ 181—950. 3) [illegible] Վաղարշապատ, 1913 թ., էջ 95, գ. 50 կ. 4) [illegible] Օրմանեան, 6-րդ և 7-րդ պրակներ, Կ. Պոլիս, 1913 թ., էջ 801—960 և 961—1120, [illegible] 5) [illegible] 1913 թ., 1 պրակ [illegible], Թիֆլիս. 6) [illegible] Նիւ-Եորք, 1913 թ., էջ 95. 7) [illegible] Թիֆլիս, էջ 36, գ. 15 կ. 8) [illegible] 9) «Кавказская школа», № 1, 1913 թ., Թիֆլիս, էջ 95. 10) [illegible] կազմեցին Մ. Աբեղեան, Ա. Աբեղեան և Մ. Մատէնճեան, 1913 թ., Թիֆլիս, էջ 63, գ. 25 կոպէկ։

Մ Ա Մ Ո Ւ Լ

Անհերքելի ճշմարտութիւն է, որ ամեն մի հասարակական ձեռնարկութիւն, երբ չէ դրվում հէնց սկզբում իսկական և պատշաճ հողի վրա, երբ նրա հիմքը կազմում է ոչ թէ մի իդէալական գաղափար, այլ կողմնակի և միտումաւոր նպատակի իրագործումը—նա շուտով և ցոյց է տալիս իր թերութիւնները և ձգտում՝ ուղղելու այդ թերութիւնները։ Այդպիսի մի հաստատութիւն հանդիսացաւ «Հայ Գրողների Ընկերութիւնը», որ ծնունդ առաւ ոչ թէ իդէալական, գաղափարական հիմունքից, այլ բոլորովին կողմնակի նկատումներից։ Եւ բնական էր, որ որոշ մարդիկ, որոնց համար նշանակութիւն ունի միայն գաղափարը, իդէալը, աշխատէին առ այժմ հեռու մնալ այդպիսի մի ընկերութիւնից։

Այդ առիթով «Հորիզոն» թերթի վերջին համարում (№ 77) տպված է Աշ. Մ.-ի մի յօդուածը «Մեկնութեան կարօտ մի խնդիր» վերնագրով, որի էական կէտերի հետ չէ կարելի չը համաձայնել։

Հայոց Գրական Ընկերութեան հիմնադրութեան սկզբից, անդամների ընտրութեան խնդրի առիթով իրաւացիօրէն առաջ եկաւ մի հարց, որ փակվեց կենդրոնի բացարձակ որոշումով։ Եւ այն օրից Գրողների Ընկերութիւնից հեռու մնացին մի խումբ անձինք (ես առայժմ կարող եմ մատնանշել Էջմիածնում եղածներին, որ թւով քիչ չեն և ունեն անգամ պատկառելի անցեալ), միւս կողմից գրողների անդամ եղան այնպիսիք, որոնք դեռ նոր են իջնում գրական ասպարէզ և դեռ շատ փորձ ու կորովի կարօտ են գրող կոչվելու համար։ Իրօք Հայ Գրակ. Ընկ. «ռուսահայ (լաւ կը լինէր և կոչվէր թիւրքահայ) հայ գրականների, գիտնականների և հրապարակախօսների միութիւն», ուրիշ խօսքով մի միութիւն, «որ տպագիր խօսքով առաջնորդում է մեր հասարակական կեանքը», մի ընկերութիւն, որ կոչված է «բարձրացնելու հայ միտքն ու զգացումը»։ Վեհ նպատակներ, որոն հասնելը պիտի իդէալ լինէր մեր բոլոր սկսնակ գրողների համար. ընկերութիւն, որին անդամագրվելով՝ արդէն ձեռք բերվէր գրողի ամբողջ հեղինակութիւնը։ Գրողների Ընկերութիւնը սկսնակների համար դիպլօմ տալու մի ինստիտուտ կարող էր լինել. հայ գրող դառնալն ամեն նորեկի իդէալը պիտի լինէր և ոչ թէ սկզբից և եթ առանց դժուարութեան հասանելի մի հանգրուան։

Այսօր այդ պատճառով Գրողների Ընկերութիւնից դուրս է մնացել մի ըստ ուարամաս. ինչու հարցը մանրամասնօրէն, եթէ ոչ բոլորի, գոնէ մեծամասնութեան կողմից, չը քննվեց, չը պարզաբանվեց, վաղօրօք դրսի գրողների կարծիքը չիմացվեց, որպէսզի Ընկ. անդամագրվէին ամեն տեղից, ամեն կողմերից, ուր կայ գրող, հայ գիտնական, հայ հրապարակախօս։ Ո՞ւր էր, եթէ արված լինէր այդպիսի մի քայլ և այսօր Գրողների Ընկ. չանդամագրվէին առաւելապէս սկսնակներ կամ նորերը, այլ բոլորն առանց բացառութեան։

Մենք շեշտում ենք, Գրողների Ընկերութիւնը իդէալ պիտի լինէր ամեն սկսնակ գրողների համար, որ Գրողների Ընկ. դպրոց և ուղղութիւն չէ կարող տալ նոր գրողին իր կազմած երեկոյթներով և գրոյցներով. նոր գրողն իր նպատակին, իդէալին հասնելու համար նախ ինքը պէտք է իր ոյժերը լարէ, իր հոգու ընթացքն ու վերելքը տանելու օգտակար ու նպատակայարմար եղանակներով դէպի դիպլօմի ինստիտուտը, դէպի գրական, դէպի Գրողների Ընկերութիւնը. նոր գրողն աչքը չը պիտի բաց անի և տեսնի իրան մի միջավայրում, ուր, խիստ հաւանական է, առաջանայ հոգեբանական մի վնասում, եսի ճնշվածութեան զգացում, անհատականութեան նեղացում և մի տեսակ ճակում ենթարկվելու և նմանվելու մեծերին, աւագներին։

«Մշակը» առաջինն եղաւ, որ յայտնեց, թէ անհրաժեշտ է նախապէս մամուլի և հասարակութեան քննադատութեան առարկայ դարձնել կանոնադրութեան ծրագիրը, լսելու համար բազմակողմանի կարծիքներ. սակայն ձեռնարկողները, զանց առան և շտապեցին ձեռք բերել հաստատութիւնը։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Բաքու, 4 ապրիլ

[illegible]

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

◆ Աւստրիական լրագիրների հաղորդմամբ [illegible] կորցրել է 80,000 մարդ։

◆ Աւստրիական «Н. Р.»-ն ասում է, [illegible] 300,000 [illegible] որոնցով կոչ է անում սլաւոն զինուորներին չը կրակել իրանց եղբայրների վրա։

◆ Դալայ-լաման եկաւ Լհասա և յայտարարեց Տիբէտի անկախութիւնը։

◆ Եգիպտոսի «Յուսաբեր» թերթը հաղորդում է, քաղելով Ժիւլ-Հիւրէի Հարաւային Ամերիկայի մասին գրած մի աշխատութիւնից, թէ Արգէնտինա (նոյնպէս Ամերիկա) երկրում հաստատված հայերը 1,500,000 ֆրանկ գումար են նուիրել Արգէնտինայի հանրապետութեան, ի նշան երախտագիտութեան, իրանց ընդունած ասպնջականութեան փոխարէն։

◆ Փոքրիկ Չեռնոգորիան մեծ պետութիւններին տուեց այս կտրուկ պատասխանը. «Այն լուրերը, թէ իբր Չեռնոգորիան կը վերջէ Սկիւտարի հարցում, անհիմն են։ Անգամ բոլորից մեկուսացված Չեռնոգորիան իր փայլուն անցեալի գիտակցութեամբ կը շարունակէ կռիւը իր իդէալներին համապատասխան։ Թուցէ Չեռնոգորիան ընկնէ, արիւնաթաթախ անհաւասար կռւի մէջ, սակայն չի նահանջի Եւրոպայի՝ Չեռնոգորիայի չարամիտ խորթ մօր՝ ամօթալի ճնշման առաջ»։

◆ Կ. Պօլսում երևան հանվեց նոր դաւադրութիւն, որ նպատակ ունէր ի գահ կոչել Աբդիւլ-Համիդին։ Ձերբակալվածների թւումն են բազմաթիւ քաղաքական և զինւորական լիգայի գործիչներ։

◆ Աւստրիական լրագիրների ասելով, Բօլգարիան վճռել է գաղտնի պայմանագիր կապել Թիւրքիայի հետ այն դէպքում, եթէ Սերբիան և Յունաստանը ձգձգեն հաշտութեան բանակցութիւնները։ Կասկած կայ, որ Յունաստանը և Սերբիան գիտակցաբար ձգձգելու են հաշտութեան գործը, որպէսզի պահեն բօլգարական զօրքին Չաթալջայում և մինչ այդ իրանց զօրքերը բերեն դէպի Վարդար և Սալօնիկ։ Յոյները Սալօնիկը փութանակի ամրացնում են։

◆ Սերբ-բօլգարական թշնամական յարաբերութիւնների առիթով Մակէդօնիայից փախած բօլգարները դիմեցին Սօֆիայի ռուսաց դեսպանին և խնդրեցին Ռուսաստանի պաշտպանութիւնը Սերբիայի վրա ազդելու գործում։

◆ Բէլգրադում տեղեկութիւն է ըստացվել, որ Ուսկիւբում սերբ պրեմիէր Պաշիչը ընդհարվել է զինուորական մինիստր Պուտնիկի հետ Սկիւտարից զօրքերը յետ կանչելու հարցի պատճառով։ Պաշիչը, վիրաւորված, անյապաղ մեկնել է Բէլգրադ։

◆ Որովհետև Չեռնոգորիան մենմիայնակ, առանց նոյնիսկ սերբերի աջակցութեան, վերսկսեց Սկիւտարի ռմբակոծութիւնը, մեծ պետութիւնների [illegible] բայց [illegible] Սկիւտարի [illegible]

◆ Ռուսաց [illegible]

◆ Չեռնոգորիան Սերբիային [illegible]

◆ Լոնդոնի [illegible] 30 միլիոն ֆրանկ [illegible]

◆ Փարիզ [illegible]

◆ Ֆինլանդական [illegible]

◆ Այս ապրիլի 4-ին [illegible] 150-ամեակը [illegible] ցութեան։ Երեկ օրը ռուսական շատ լրագիրներում երևացին համակրական յօդուածներ և տպվեց հանգուցեալի պատկերը։

◆ Պետերբուրգ է եկել Պարիզի «Temps»-ի խմբագիր Լոտիէն։

Հ Ե Ռ Ա Գ Ի Ր Ն Ե Ր

(ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌ. ԳՈՐԾ.)

6 ապրիլ

ԿԻԵՎ։ Կառապանների գործադուլը վերջացաւ։

ՍՏԱՒՐՕՊՕԼ։ Կուբանի խոշոր հողատէրի որդի 7-րդ դասատան աշակերտ Բրէդիխինը խոստովանեց դատախազին, որ ինքը վիրաւորեց գիմնազիայի վերատեսուչ Բուլիչեվին։ Վերատեսչի առողջութիւնը վտանգից դուրս է։ Քննութիւնը շարունակվում է։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Ենթարկվեցին տուգանքի «Веч. Вр.» 500 ր., «Р. Знамя» 250 ր., «Р. Молва» 500 րուբ.։

Ազով-Դոնեան առևտրական բանկի բաժնետէրերի ընդհանուր ժողովում միաձայն հաստատվեց բանկի 1912 թ. հաշիւը, որ զուտ հասոյթը որոշել է 8.336,583 ր. 99 կ.։ Առաջին ևնն հրատարակութեան ամեն մի ակցիային տրվում է դիվիդէնտ 37 ր. 50 կ., 10-րդ հրատարակութեան ակցիաներից իւրաքանչիւրին 18 ր. 75 կ.։

Այսօր զինւորա-բժշկական ճեմարանում մասնագիտական դասընթացքների ունկնդիրները երդում տուին։ Նրանց կարդացվեց ճեմարանի կանոնադրութեան հիմնական կէտերը։ Ճեմարանի տնօրէնը դիմեց մի ճառով, որի մէջ ասաց, թէ ճեմարանի բարենորոգումը կատարված է բացառապէս զինւորական բժիշկներ պատրաստելու նպատակով, որոնք ծանօթ լինեն ոչ միայն գիտութեան, այլ և զինւորական արուեստին։ Պատիւ տալը հանդիսանում է սոսկ ռուսական զօրքին պատկանող անձերի փոխադարձ ողջոյն։

Ապրիլի 4-ի փողոցային ցոյցերին մասնակցելու, ուսիկանութեան գործողութիւններին միջամտելու և գործադուլ առաջացնելու դրդման համար քաղաքապետը 3 ամսով բանտարկեց 37 հոգու, որոնցից 5-ը ուսանողներ են։

7 ապրիլ

ՊԱՐԻԶ։ Այն աւտօմօբիլը, որի մէջ նըստած էին պարօղուհի Այսէդօրա Դունկանի որդին և աղջիկը դաստիարակչուհու հետ, ընկաւ կամուրջից Սէնա գետը։ Երեքն էլ խեղդվեցին. դիակները գտնվել են։

ՉԻԿԱԳՕ։ Օդագնաց Բրօդին փորձնական թռիչքի ժամանակ ընկաւ և մեռաւ։

ՀՌՕՄ։ Պապի առողջութիւնը լաւանում է։ Ջերմը անցաւ, ոյժերը աստիճանաբար վերականգնվում են։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Փակվեց 1912 թ. մամուլի արտադրութիւնների ցուցահանդէսը։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Ց. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ն Ե Ր

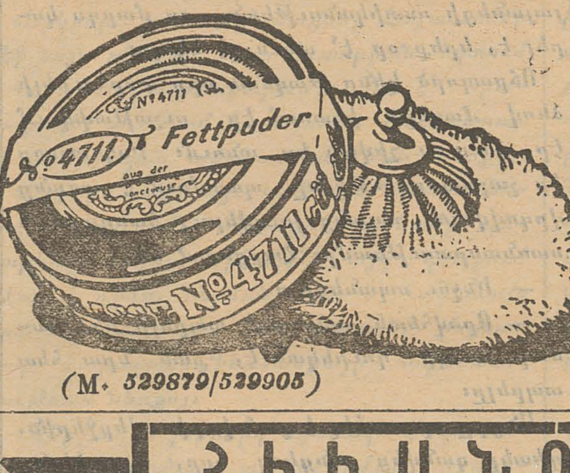

№ 4711 ՃԱՐՊԱՅԻՆ ՓՈՇԻՆ
իդէալական միջոց է կաշին ամենագեղեցիկ գոյնի հասցնելու համար։
Անփոխարինելի է որպէս պարահանդէսի, սալօնի և առհասարակ ամենօրեայ փոշի։ Ամուր կպչում է կաշուն և միանգամայն անվնաս է։ Արկղիկը 30 կոպ.։ Ցանկալի է ուշադրութիւն դարձնել, որպէսզի տրվի ձեզ իսկական «№ 4711 փոշի»։ № 4711 օրէնքով հաստատված է։
Ֆերդ. Միւլհենս • Գործարան № 4711
ԿՕԼՆ Բ./Վ. և ՌԻԳԱ։ Մաս. Ն. Մ. Ռուսաց Պալատ
(М. 529879/529905) 3—3

ՀԻՒԱՆԴՆԵՐԻՆ

Սպերմին-Պելով օգտվող հիւանդներին աշխատում են խաբել մեծախօսում ռէկլամներով սերմային երկաթից պատրաստված հեղուկների մասին, ըստ որում այդ ռէկլամների մէջ անամօթաբար խեղաթիւրում են փաստերը և յաճախ ցոյց են լինում եւրոպական գիտնականների անուան և աշխատութիւնների վրա, մինչդեռ այդ գիտնականները երբէք չեն տեսել այդ պրէպարատները։ Մենք մեր պարտքն ենք համարում նախազգուշացնել հիւանդներին այդ մահլամներից, որովհետև նրանք՝ չունենալով ոչ մի առնչութիւն Սպերմին-Պելի հետ՝ շատ անգամ պարունակում են իրանց մէջ հակառողջական նիւթեր։
Նևրաստենիայի, սեռական թուլութեան, զառամութեան, իստէրիկայի, նեվրալգիայի, ռևմատիզմի, թոքախտի, սիֆիլիսի, սրտի հիւանդութիւնների (չաղութիւն, սրտի ընդլայնութիւն, սրտի բաբախում, պէրէբօյ, միօկարդիտ), զարկերակի կարծրացումի, ալկօհօլիզմի, ողնաշարի հիւանդութեան, կաթուածների, հիւանդութիւններից առաջացած թուլութեան, յոգնածութեան և այլ հիւանդութիւնների ժամանակ միայն Սպերմին-Պելի գործածութեամբ կարելի է հասնել այն փայլուն հետևանքներին, որոնց մասին վկայում են ամբողջ աշխարհի յայտնի գիտնականների և բժիշկների գիտութիւնները։
Հարկաւոր է ուշադրութիւն դարձնել ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԵԼԻ անուան վրա և մերժել բոլոր մահլամները և հեղուկները զանազան անուններով, որոնց անպէտքութեան մասին հրատարակված է առանձին բրօշիւր, որն ուղարկվում է ձրի։ Սպէրմինի մասին եղած նորագոյն գրականութեան հետ միասին։
ՍՊԵՐՄԻՆ ՊԵԼԻՆ ԿԱՐԵԼԻ Է ՁԵՌՔ ԲԵՐԵԼ ԲՈԼՈՐ ԴԵՂԱՏՆԵՐՈՒՄ ԵՒ ԴԵՂԱՎԱՃԱՌ ԽԱՆՈՒԹՆԵՐՈՒՄ։
ОРГАНОТЕРАПЕВТИЧЕСКІЙ ИНСТИТУТЪ
Профессоръ Д-ръ ПЕЛЬ и С-ья
Поставщики Двора
ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА
С.-ПЕТЕРБУРГЪ.
(П. 1467) 12—10

(М. 147685) 15—2

ՕԳՏՎԵՑԷՔ ԴԷՊՔԻՑ
Վաճառվում են Յ. Դաղբաշեանի բառարանների ՎԵՐՋԻՆ օրինակները
ՌՈՒՍ-ՀԱՅ ԼԻԱԿԱՏԱՐ ԲԱՌԱՐԱՆ գինը 8 ր. կազմած 9 ր.։
ՀԱՅ-ՌՈՒՍ. ԼԻԱԿ. ԲԱՌ., գինը 6 րուբ., կազմած 6 ր. 50 կոպ.։ Երկու բառարանները միասին 12 ր.։ Ծանրաբեռնածախսը հեղինակի վրա։ Դիմել՝ А. Дагбашяну. Коргановская ул. № 9. кв. 2 Въ г. Тифлисъ.
(Հ.Հ.) 265. 10—2

Въ книжномъ магазинѣ „ГУТТЕНБЕРГЪ“
Въ Тифлисѣ продаются:

Арменія, путевыя очерки и этюды, Линча, въ двухъ томахъ, съ 197 иллюстраціями, въ переплетѣ	18 р. — »
Колонизація армянъ въ Россіи	— р. 20 к.
Очерки кавказской фауны и охоты, Калиновскаго	— р. 70 к.
Справочная книга, русскихъ и иностранныхъ промышленно-техническихъ предпріятій, инж. Иванова и Хачко	5 р. 50 к.
Арменія въ эпоху Юстиніана, политическое состояніе на основѣ Нахарарскаго строя, Адонца	4 р. — к.
Указатель дѣйствующихъ въ Имперіи акціонерныхъ предпріятій и торговыхъ домовъ. Составленъ по даннымъ извлеченнымъ изъ матеріала отдѣла торговли, особенной канцеляріи по Кредитной части департамента желѣзныхъ дѣлъ министра финансовъ. Свѣдѣнія объ облигаціяхъ, Тамановъ, въ 2-хъ частяхъ	10 р. — к.

(Հ.) 273.

Блоокеръ Какао
ԹԷՅԻՑ ԵՒ ՍՈՒՐՃԻՑ ԱՌԱՒԵԼԱԳՈՅՆ
ՈՉ ՄԻԱՅՆ ԻՐ ԴՈՒՐԵԿԱՆ ՀԱՄՈՎ, ԱՅԼ ԵՒ ԻՐ ՍՆՆԴԱՐԱՐՈՒԹԵԱՄԲ։
Վաճառվում է կօլօնիալ գաղտնայէն ապրանքների բոլոր խանութներում։
ԹԻԹԵՂԵԱՅ ԱՐԿՂԻԿՆԵՐՈՒՄ 2, 1, $1/2$, $1/4$ ֆունտանոց։
Գլխաւոր պահեստը՝ Առևտրական Տուն «Եավա», Ս.-Պետերբուրգ, Մօրսկայա, 38.
(П. 145970) 6—6

(М. 136289/136296)

ԵՍ ԻՆՔՍ ՉԷԻ ՀԱՒԱՏՈՒՄ
որ այդպէս հեշտութեամբ և շուտով ես կարող էի ազատվել ինձ տանջող հիւանդութիւնից՝ շնորհիւ այնպիսի մի էժան դեղի, ինչպիսին է «Դ-ր Մէյէրի Ստոմօխիդէնը»։ Ես ընդունեցի այդ դեղը մի ամիս շարունակ, որից յետոյ իմ ստամոքսը բոլորովին առողջացաւ։ Վախմիստր Ի. Ն. Պրօկօպչիկ։ Վիլնա ք. Տամբօվսկայա փ. 22.
Գովասանութիւնները չեն կրկնվում։ Իւրաքանչիւր օր—նորը։
(П. 49327)

ԴՕԿՏՕՐ
Ա. ՇԱՀԲԱԶԵԱՆԸ
ԲԵՐԼԻՆՈՒՄ
Շարունակում է ընդունել ամեն տեսակ հիւանդների խորհրդակցութիւններ է կազմում պրօֆեսօրների հետ։
Նոր հասցէն՝ Berlin, N. W. Luisenstr. 67. Telephon Amt. Norden 92—74.

„ԳԻՐ“ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

Տաղաւարեան դոք. Ն. Ա., «Առողջապահութիւն ի պէտս նախակրթարանաց».	1 ր.
» «Մարդկային կազմախօսութիւն և բնախօսութիւն».	50 կ.
Բարայեան բժ. Ա., «Եկեղեցական առողջապահութիւն» I և II.	60 կ.
Հախվերդեան, «Հայ աշուղներ».	1 ր. 50 կ.
» «Սայաթ-Նովա».	60 կ.
Ар. Туманянъ, «Парвана» (պատկերազարդ).	30 կ.
Եսայեան Զ., «Աւերակներում մէջ».	1 ր.
«Սոխակ Հայաստանի» ազգային երգարան.	1 ր. 20 կ.
Ահարոնեան, «Ցվէյցարական գիւղը».	1 ր.
Լէօ, «Ս. Մեսրոպ».	75 կ.
«Պատմութիւն Աղուանից աշխարհի» (Ղուկասեան մատենադարան).	40 կ.
Ռոտինեան տիկ. Վ., «Գործնական խոհարարական դասագիրք» ճոխացրած և բարեփոխված II տպ.	75 կ.
«ՊԱՏԱՆԻ» ամսաթերթ, 1913 թ. № 1.	20 կ.
Դը Միւսսէ «Դիցեկնի որդին».	15 կ.
Զարդարեան Ռ. «Մեղրագիր», ժողովածու հայ և օտար ազգերու.	1 ր. 25 կ.
» «Ծայգալոյս».	65 կ.
Գեղամ վարդապետ, «Նոր կշիռ, նոր արժէքներ».	35 կ.
Մալաքեան, «Արարիչը գիտութեան առաջ».	25 կ.
Տէր-Յակոբեան, «Ուրիւեցիներ, ժողովածու».	50 կ.
Մելոյեան, «Նկարներ» Ա. գիրք	25 կ.

Դիմել՝ Тифлисъ, книж. маг. «ГИРЪ». (Ե.) 266. 2—2

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный